

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Галіцина Анастасія Андріївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Фінансова стійкість банків України

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студента (ки) 4 курсу

Галіциної А.А.

групи ФБС-61а

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ Галіцина А.А.

Керівник

Суми 2020

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра
на тему «ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ»

студента Галіциної Анастасії Андріївни

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. На нинішньому етапі становлення ринкової економіки в Україні, зміцнення фінансової стійкості банків, їх динамічний розвиток забезпечують зростання довіри до них, а відтак і посилення позитивного впливу банківської системи на процеси економічного розвитку. У сучасній економіці українські банки переймаються проблемою дедалі зростаючої конкуренції, пов'язаної із перерозподілом капіталів та клієнтів, розширенням асортименту банківських послуг, впровадженням сучасних інформаційних технологій в управління банківською діяльністю. Це зумовлює необхідність удосконалення банківського менеджменту таким чином, щоб забезпечити при цьому прибутковість банківського сектору та захист від ризиків, тобто підвищення їх фінансової стійкості.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у розробці теоретико-методологічних засад здійснення оцінки фінансового стану банку та розробка практичних рекомендацій щодо його поліпшення.

Об'єкт дослідження – оцінка фінансової стійкості банків України.

Предметом дослідження є методичне та організаційне забезпечення комплексної оцінки фінансової стійкості банків України.

Основний результат роботи. Фінансова стійкість банку – це динамічний показник, що є складовою загальної стійкості банку і характеризує здатність банку протидіяти негативним факторам за допомогою підтримання ліквідності, капіталізації та прибутковості на достатньому для цього рівні.

Проведений аналіз фінансової стійкості банків України дає підстави сказати, що узагальнюючими показниками оцінки фінансової стійкості будь-якого банку є прибутковість та ліквідність. Ці показники тісно пов'язані між собою. Основою прибутковості банку є його ліквідність. Однак прибутковість залежить не лише від ліквідності, а й від зовнішніх та внутрішніх факторів, такими як якість активів банків, запас ліквідності та рівень капіталізації, політична та економічна ситуація в країні, стан грошово-кредитного ринку, рефінансування НБУ та інших.. Для зміцнення фінансової стійкості необхідно впровадити ефективні інструменти забезпечення фінансової стійкості. Такими інструментами є, наприклад, ризик-орієнтований нагляд. Також велику роль відіграє розроблення та введення стимулюючих механізмів банківського регулювання задля ефективного функціонування банків України та підвищення їх фінансової стійкості.

Ключові слова: фінансова стійкість банку, стійкість банку, фінансовий стан, ліквідність, прибутковість, капіталізація, рентабельність.

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 5-43 сторінках, з яких список використаної літератури із 47 найменувань. Робота містить таблиць 6, 22 рисунків, а також 12 додатків.

Рік захисту роботи – 2020 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ (науковий ступінь, учене звання)

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)
«__» _____ 20__ р

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр)

(назва)

студенту 4 курсу групи ФБС-61а

(номер курсу)

(шифр групи)

Галіциної Анастасії Андріївни

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи Фінансова стійкість банків України
затверджена наказом по СумДУ № від « » _____ 20__ року.
2. Термін подання студентом закінченої роботи « » _____ 20__ року.
3. Мета кваліфікаційної роботи полягає у розробці теоретико-методологічних засад здійснення оцінки фінансового стану банку та розробка практичних рекомендацій щодо його поліпшення.
4. Об'єкт дослідження - оцінка фінансової стійкості банків України.
5. Предмет дослідження - методичне та організаційне забезпечення комплексної оцінки фінансової стійкості банків України.
6. Кваліфікаційна робота виконується за матеріалами нормативно-правових документів та законодавчих актів, наукових публікацій і монографій вітчизняних і зарубіжних вчених, статистичних та аналітичних документів НБУ, а також результатів фінансової звітності українських банків
7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ пор.	Назва розділу	Термін подання
1	Дослідження основних видів діяльності комерційних банків на фондовому ринку	
2	Аналітичне оцінювання функціонування банківських установ в особливостях фондового ринку України	

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи бакалавра: розкриття сутності та підходів до визначення фінансової стійкості банків; дослідження факторів, що впливають на фінансову стійкість; вивчення основних видів та методів оцінки фінансової стійкості; здійснення огляду основних методик проведення аналізу фінансової стійкості банку України; оцінка показників достатності капіталу; показників ліквідності та прибутковості; обґрунтування рекомендації щодо зміцнення фінансової стійкості банку.

8. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1			
2			
3			

9. Дата видачі завдання: «__» _____ 20__ року

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Павленко Л.Д. _____
 (підпис) (ініціали, прізвище)

Завдання до виконання одержав _____ Галіцина А.А. _____
 (підпис) (ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

Перелік скорочень, умовних познач, одиниць і термінів	8
ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ ...	11
1.1 Сутність та види фінансової стійкості банку	11
1.2 Фактори впливу на фінансову стійкість банку	15
1.3 Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості банку та його управління.....	20
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ.....	28
2.1 Аналіз та оцінка фінансової стійкості банків в Україні.....	28
2.2 Аналіз впливу на фінансову стійкість банку рівня ліквідності та прибутковості	37
2.3 Основні проблеми та шляхи підвищення рівня фінансової стійкості банків України.....	42
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	58
ДОДАТОК А. Дослідження поняття стійкості та фінансової стійкості.....	59
ДОДАТОК Б. Класифікація стійкості банків та її елементів	61
ДОДАТОК В. Фактори впливу на фінансову стійкість в залежності від діяльності банку	63
ДОДАТОК Г. Методи оцінок фінансової стійкості банківських установ та країни, де їх застосовують.....	64
ДОДАТОК Д. Характеристика методів оцінки фінансової стійкості.....	65
ДОДАТОК Е. Параметри системи CAMELSO	68
ДОДАТОК Є. Форми державного регулювання банківської діяльності	69
ДОДАТОК Ж. Система стратегій, що забезпечує управління фінансової стійкості банку.....	70

ДОДАТОК З. Проведення оцінки банків за методологією SREP	71
ДОДАТОК И. Поточний стан банківської системи України	72
ДОДАТОК Й. Показники системи індикаторів фінансової стійкості	73
ДОДАТОК К. Система організаційно-економічного забезпечення фінансової стабільності банківської системи	74

Перелік скорочень, умовних познач, одиниць і термінів

СБ – стійкість банків

ФСБ – фінансова стійкість банку

СТ – стрес-тестування

НБУ – Національний банк України

ЗУ – Закон України

ІФС – індикатори фінансової стійкості

ст. – стаття

БС – банківський сектор

ФС – фінансовий сектор

табл. – таблиця

рис. – рисунок

ROA – рентабельність активів

ROE – рентабельність капіталу

NPL – непрацюючі кредити

LCR – норматив коефіцієнта покриття ліквідності

AQR – оцінка якості активів

CIR – Cost-to-Income Ratio

Постанова № ... – Постанова Національного банку України від ... № ...

грн. – гривня

млн. – мільйон

млрд. – мільярд

ВСТУП

Оцінка стійкості банків є актуальною проблемою як для банківських установ, яким слід оцінювати своїх партнерів і конкурентів, так і для їх клієнтів, що оцінюють діяльність банків за багатьма критеріями. Пошук «ідеального банку» з позиції клієнта й стійкого до коливання ринкових чинників з позицій регулятора зумовили потребу дослідження принципів, критеріїв, методів оцінювання фінансової стійкості банківської діяльності. Визначальними факторами при формуванні довіри з боку вкладників, партнерів, інвесторів до банків насамперед є фінансова стійкість останніх. Зокрема, фінансова стійкість має бути не лише короткочасним досягненням банків, а їх стратегічними завданнями.

Сучасному банку в процесі діяльності постійно потрібно вирішувати дилему "прибутковість - ліквідність", від успішного вирішення якої багато в чому залежить його функціонування. Існування цієї проблеми зумовлене ризиковим характером здійснення багатьох банківських операцій. Суб'єктивні та об'єктивні чинники ринкового механізму суттєво впливають на банківську сферу, здійснюючи прямий чи непрямий вплив як на самі банківські установи, так і на клієнтів банку та його ділових партнерів. Надзвичайно високе значення банків в ефективно функціонуючій ринковій системі зумовлює такий стан справ, коли суспільство не ставитиме під сумнів платоспроможність та стабільність банківської системи, а депоненти та акціонери будуть впевнені у фінансовій стійкості свого банку.

Вагомий внесок у розробку теоретичних положень та методологічних підходів щодо фінансової стійкості банку, зробили провідні дослідники та вчені-економісти: Ю. С. Масленченков, Т. В. Нікітіна, Г. Г. Фетісов, С.П. Халява, В.П. Пантелєєв, Л. Д. Касаєв, І. Я. Лукасевич, Р. Є. Баранніков, Н. Г. Антонов, В.М. Коваль та ряд інших.

Мета випускної роботи полягає у розробці теоретико-методологічних засад здійснення оцінки фінансового стану банку та розробка практичних рекомендацій щодо його поліпшення.

Виходячи з поставленої мети повинно вирішити такі завдання:

- розкриття сутності та підходів до визначення фінансової стійкості банків;
- дослідження факторів, що впливають на фінансову стійкість;
- вивчення основних видів та методів оцінки фінансової стійкості;
- здійснення огляду основних методик проведення аналізу фінансової стійкості банку України;
- оцінка показників достатності капіталу; показників ліквідності та прибутковості;
- обґрунтування рекомендації щодо зміцнення фінансової стійкості банку.

Об'єкт дослідження є оцінка фінансової стійкості банків України.

Предметом дослідження є методичне та організаційне забезпечення комплексної оцінки фінансової стійкості банків України.

У процесі дослідження використовувалися теоретичне узагальнення, порівняння та систематизація (при дослідженні сутності понять стійкість банку, фінансова стійкість банку); системного аналізу (при дослідженні інструментарію управління фінансовою стійкістю банку); графічний та табличний методи, статистичний метод (для аналізу фінансового стану та оцінки рівня фінансової стійкості банку).

Інформаційною базою є матеріали нормативно-правових документів та законодавчих актів, наукових публікацій і монографій вітчизняних і зарубіжних вчених, статистичних та аналітичних документів НБУ, а також результатів фінансової звітності українських банків

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

1.1 Сутність та види фінансової стійкості банку

В умовах нестабільності банківського сектору, та в цілому економіки країни, дуже важливу роль для банківських установ відіграє фінансова стабільність. Зокрема від фінансової стійкості залежить успішне та ефективне функціонування банків та взагалі це один з найважливіших факторів забезпечення довіри клієнта.

Вітчизняна та зарубіжна література не виокремлює чіткого та єдиного загального поняття стійкості банку (далі – СБ). Але його часто порівнюють з такими поняттями, як платоспроможність, ліквідність, надійність. А деякі автори, такі як, Ю.С. Масленчиков [1, 7], Л.А. Ключко [14], І.Є. Склеповий [2], В.М. Кочетков [5, 13], вважають, що при визначенні фінансової стійкості саме ці показники відіграють важливу роль, але тільки їх недостатньо.

Вивчення концепції фінансової стійкості має особливе значення. При оцінці банків більшість експертів звертаються до оцінки фінансової стійкості. Теоретично, фінансова стійкість банку не була належним чином вивчена, але існує багато підходів до визначення фінансової стійкості, що й висвітлені в таблиці А.1.

Отже, узагальнюючи всі наведені визначення можна стверджувати, що фінансова стійкість банку (далі – ФСБ) – це динамічна характеристика банку, що передбачає оцінку формування ресурсів та ефективність, забезпечення цілісності, платоспроможності, ліквідності, достатності та надійності, і здатність банку виконувати свої функції, незалежно від зовнішніх та внутрішніх факторів впливу та з мінімальним ризиком.

При дослідженні складових СБ також виділяють кадрову, технологічну стійкість [1], Р.І. Шиллер розглядає такі складові, як фінансова, організаційна, функціональна, комерційна та капітальна стійкості [2]. Але найбільш значимою складовою СБ є саме фінансова стійкість.

ФСБ визначається завдяки результатам банківської діяльності, його поточним станом, капіталом, ресурсами, доходами і витратами, прибутком і збитками. Тому можна вважати, що ФСБ складається з капітальної та ресурсної стійкості.

Основою капітальної стійкості як частини ФСБ є сума власного капіталу, що забезпечує достатню кількість грошових коштів для погашення депозитів і створення резервів для усунення непередбачених збитків, боргів. Власний капітал банку також є джерелом фінансування для розвитку банку, який долає негативні ситуації, і які є ключем до необхідної реакції на кредитний ринок.

Ресурсна стійкість як важливий компонент ФСБ включає такі аспекти, як зміст і ступінь взаємодії банку з ринковою інфраструктурою, ступінь інтеграції в міжбанківську систему, залежність банку від загальної економіки і концентрація депозитів в загальному контролі фінансових потоків філій (відділів), які займаються бюджетними ресурсами і т. д. [3]

ФСБ дійсно є фундаментальною основою для забезпечення стійкості банку. Це можна визначити, проаналізувавши фінансово-економічні показники банку, в яких узагальнені характеристики інших компонентів стійкості банку: обсяг і структура власних коштів, доходи і прибуток, рентабельність інвестицій, ліквідність, прибутковість, ефективність капіталу, аналітичне та технологічне забезпечення фінансового менеджменту банку.

Основою СБ є розвиток його зв'язків з іншими підрозділами ринкової інфраструктури, тобто ступінь взаємин з державою, з іншими банками та іншими. ФСБ залежить від розміру власного капіталу банку, від зв'язка з ринком, потужного і стабільного кредитного та інвестиційного портфеля, стану банківської діяльності та позиції на ринку, пов'язані з банківськими продуктами.

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки та фінсистеми необхідний комплексний системний підхід для забезпечення ФСБ, що включає аналіз окремих банків та їх вплив на макроекономічне середовище.

На відміну від проблеми стабільності інших економічних одиниць, проблема СБ має свої відмінності, які відображаються у джерелах фінансових ресурсів, структурі активів та капітальній базі, а також у показниках оцінки стійкості. Тому СБ ми класифікуємо за такими ознаками, що представлено на рис. 1.1 та табл. Б.1.

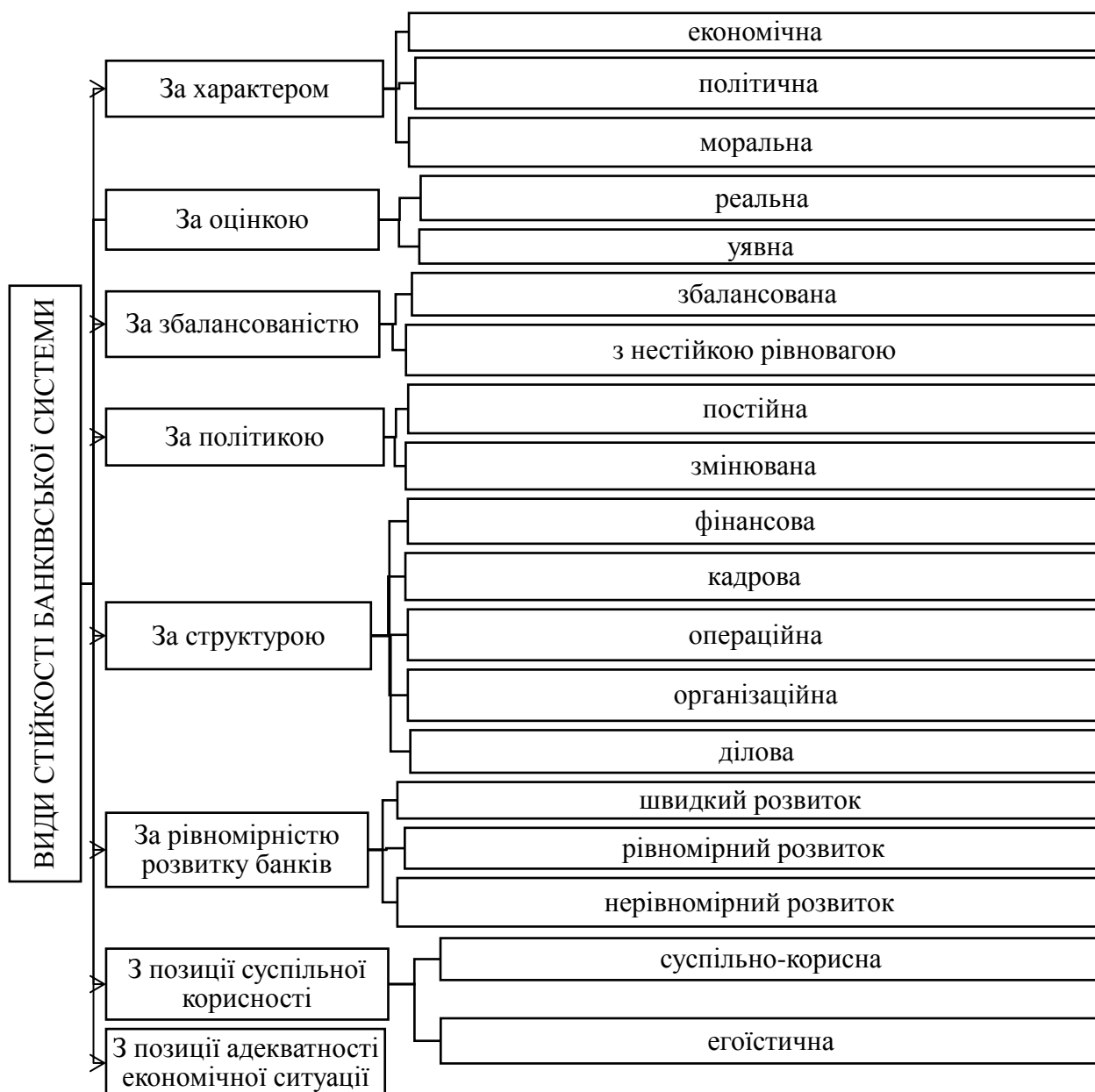

Рисунок 1.1 – Класифікація видів стійкості банків [Розроблено автором на основі джерела 21]

Задля оцінки та визначення рівня ФСБ проводиться комплекс аналізу. Аналіз ФСБ проводиться задля визначення поточного стану банків та прогнозу стану фінансів в майбутньому, вирішення задач підтримки в прийнятті управлінських рішень. Структуризація комплексу аналізу ФСБ відображено на рисунку 1.2.

Рисунок 1.2 – Комплекс аналізу фінансової стійкості банків [Розроблено автором на основі джерела 22]

На наш погляд, за сучасними вимогами аналіз ФСБ повинен виконуватись за такими напрямками, як:

- оцінка макроекономічної ситуації банківської системи та тенденції її розвитку;
- моніторинг діяльності банків на ринку банківських послуг;
- аналіз звітності відповідно до вимог і норм, встановлених НБУ.

Таким чином, підсумовуючи вищесказане можна сказати, що дослідження елементів класифікації СБ та розробивши комплекс аналізу ФСБ, банки, завдяки прогнозуванню, аналізу та виявленню класифікаційної ознаки, можуть дати загальну оцінку та виявити рівень ФСБ. Але також доречним, на наш погляд, є дослідження факторів впливу на ФСБ, завдяки яким банки зможуть вчасно виявити загрози та уникнути їх, зуміють ефективно функціонувати і забезпечать вищий рівень СБ.

1.2 Фактори впливу на фінансову стійкість банку

На сьогоднішній день деякі банківські установи мають нестійкий фінансовий стан, тому, як наслідок, їх надійність викликає сумніви. Недовіра клієнтів до банку має негативний вплив на ситуацію банківського сектору в цілому. Тому зниження рівня ФСБ впливає на спад рівня притоку іноземного капіталу, зниження ділової активності, недовіру клієнтів до банківського сектору та спад купівельної спроможності. Отже, дослідження та виявлення факторів впливу ФСБ є необхідним процесом, задля усунення дестабілізаційних процесів.

На ФСБ впливає безліч факторів, які мають як позитивний, так і негативний характер. Визначення та систематизація цих факторів впливу на ФСБ дасть можливість оцінити вплив фактору на діяльність банку та його функціонування, виявити проблеми та своєчасно прийняти необхідні заходи щодо їх вирішення.

На думку В. Рисіна, на зменшення рівня ФСБ можуть впливати наступні фактори, що наведені на рис. 1.3.

На нашу думку, зв'язок між всіма переліченими факторами можливо виділити на основі ризиків, що притаманні банківській діяльності.

Наприклад, зниження ліквідності не може відбуватися без впливу на ресурсну базу, також як і без втрати довіри з боку вкладників, адже кошти фізичних та юридичних осіб складають більшість пасивів по системі банків.

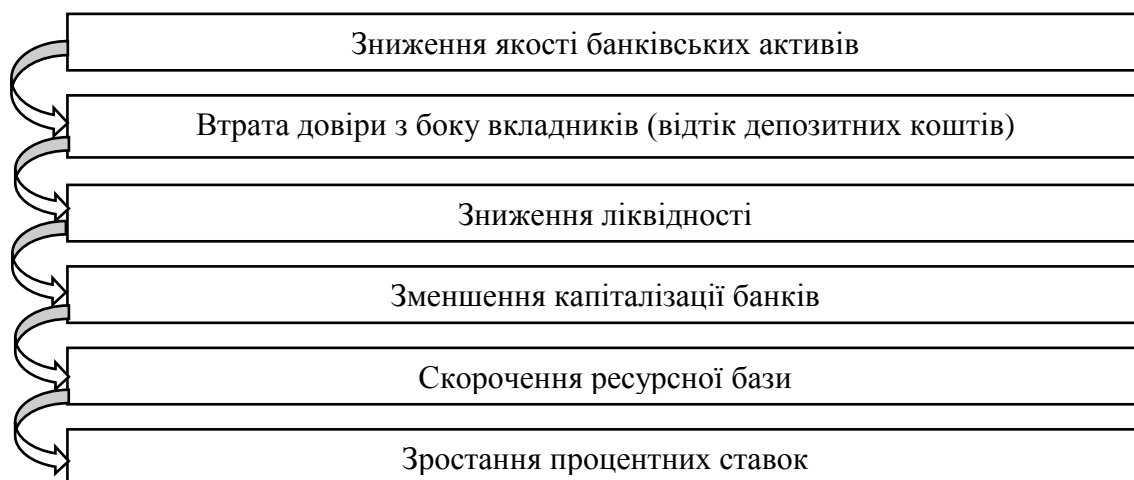

Рисунок 1.3 – Фактори впливу на зменшення рівня фінансової стійкості банків [Розроблено автором на основі джерела 19].

На думку В.В. Коваленко слід виділити наступні фактори впливу на ФСБ, що наведені на рис. 1.4.

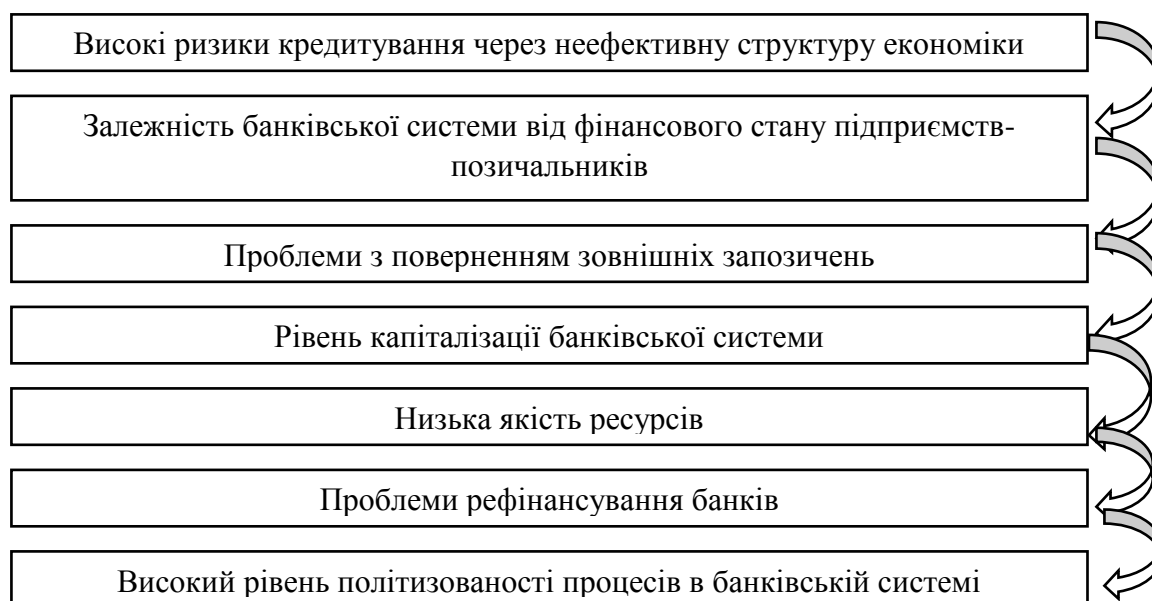

Рисунок 1.4 – Фактори впливу на фінансову стійкість банку [Розроблено автором на основі джерела 43]

Фактори впливу, що були наведені В.В. Коваленко, регулюються державою, а саме держава виокремлює основні складові діяльності банку та проводить поточне регулювання стану фінринку. Тому якщо порівняти фактори, які виокремили В.В. Рисін та В.В. Коваленко, можна сказати, що за факторами Рисіна, банк як суб'єкт ринку має можливість сам впливати на фактори, тобто формувати характер багатфакторного впливу, а за факторами Коваленка – мають однофакторний характер, тобто мають вплив лише на суб'єктів, та ґрунтуються на засадах держави щодо управління фінринком.

Систематизація та узагальнення факторів, що впливають на ФСБ зображено на рисунках 1.5 та 1.6. Наведені фактори, на нашу думку, є доцільними та загальними для всіх банків, й впливають на формування стану ФСБ.

Рисунок 1.5 – Класифікація зовнішніх факторів, що мають вплив на фінансову стійкість банків [Розроблено автором на основі джерела 20]

Особливу увагу потрібно приділити визначенню зовнішніх факторів, що мають вплив на банківську систему незалежно від діяльності банку та виявленню внутрішніх факторів, що мають залежність від функціонування самого банку, знаходять й характеризують ступінь їх впливу на діяльність та стан банку загалом.

Під впливом факторів, що представлені на рисунках, ми можемо з точністю сказати, що фінансовий стан банку завжди зазнає змін і тому абсолютно стійких банків не існує.

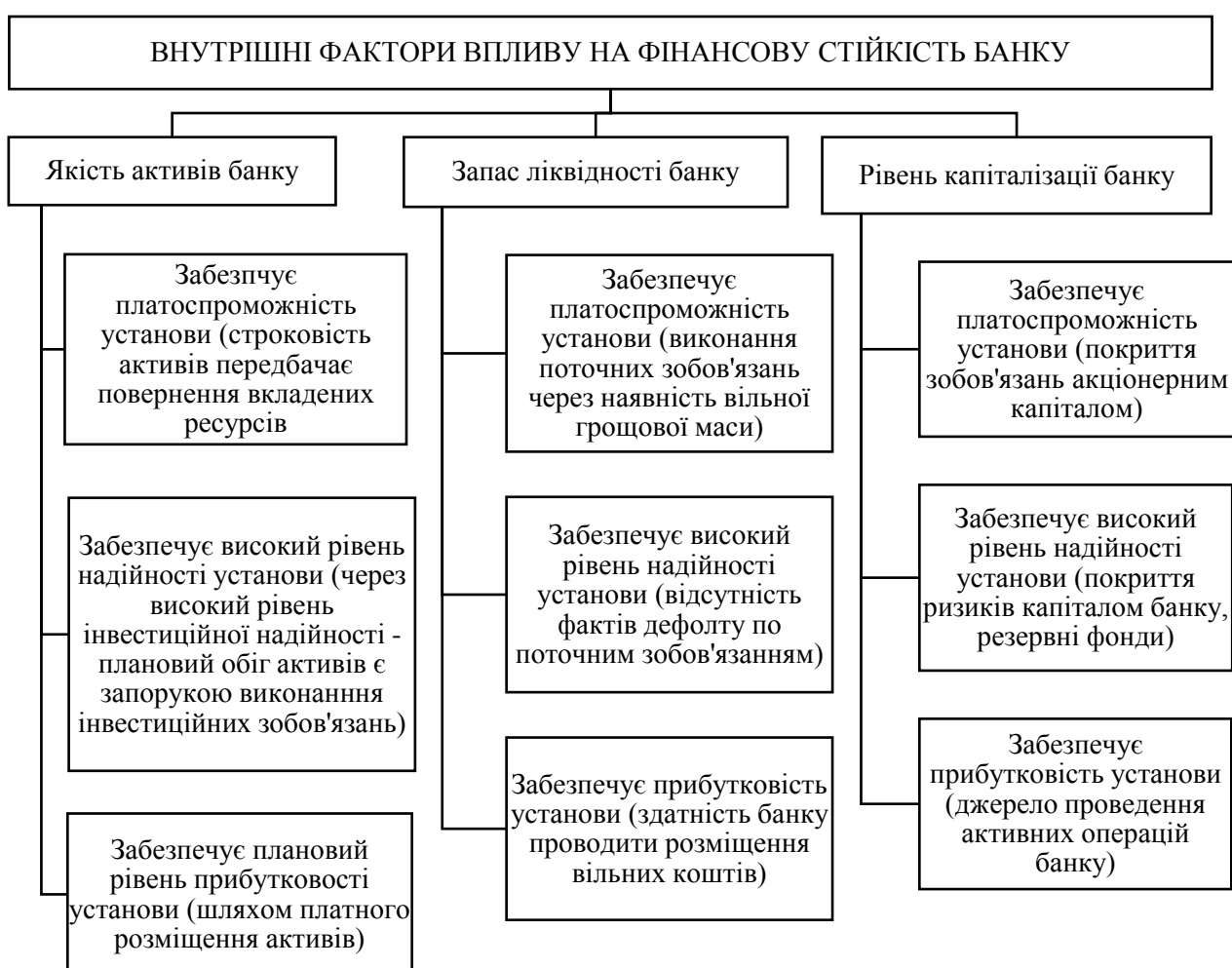

Рисунок 1.6 – Внутрішні фактори впливу на фінансову стійкість банку

[Розроблено автором на основі джерела 42]

Проаналізувавши вищенаведені фактори впливу, можна розглянути ФСБ у контексті зовнішніх та внутрішніх складових.

Зовнішня ФСБ – рівень успішного функціонування банку на фінринку, який був досягнутий завдяки адміністративного впливу держави, або через високий рівень конкурентності установи.

Внутрішня ФСБ – набір факторів, які забезпечують функціонування банків на належному рівні завдяки платоспроможності та прибутковості.

Здобуття зовнішньої ФСБ є головним для кожного банку, адже достатній або високий рівень зовнішньої ФСБ надає можливість установі більш ефективно отримувати прибуток. А здобуття внутрішньої ФСБ установа може досягнути лише завдяки цілісній та якісній роботі. Але не можна сказати, що зовнішню ФСБ може досягти лише успішний банк, тому що можливий адміністративний вплив. Високий рівень корупції, низький рівень надійності зобов'язань держави переносять показники діяльності банку на другий план під час прийняття рішення про додавання банку до стратегічно вагомих.

Тому в сучасних умовах банк має можливість будувати свою ефективну діяльність керуючись побудови внутрішньою ФСБ. Високі оцінки факторів впливу на внутрішню ФСБ в сукупності буде лише зміцнювати та підвищувати ефективну діяльність банку та зменшувати ризики впливу дестабілізаційних процесів до мінімуму.

Також, фактори впливу можуть поділятися на залежні та незалежні – в залежності від діяльності банку (табл. В.1).

Проаналізувавши дані фактори, можемо сказати, що незалежні від діяльності банку фактори найбільше впливають на ФСБ, на відміну від залежних. Якщо говорити про світовий рівень, то цей фактор відіграє більшого значення при вступу банків у міжнародне фінансове середовище. А саме макрорівень набуває значення, коли відбуваються динамічні процеси на національному рівні.

Внутрішні фактори керуються банком та змінюються в залежності від його управління. При нераціональному управлінні стійкість та стан банку погіршується. При цьому, саме на банки покладається відповідальність за контролем їх стану, тобто вчасно виявляти помилки, загрози та виправляти їх, в змозі підтримувати ефективне функціонування та забезпечувати стійкість банку на високому рівні.

З точки зору ФСБ з боку клієнтів найважливішим фактором впливу є достатність ліквідності та рівня капіталу банку. Адже саме клієнтами банківської установи фактор якості активів через прибуток може або прийматися, або не прийматися. А саме для банку найбільш важливим фактором є якість активів. Надійні та якісні активи забезпечують генерування прибутку, що є головною метою будь-якого бізнесу. А надмірний нерозподілений капітал або ліквідність призводять до зменшення рівня прибутковості, що є негативним фактором.

Врахування факторів впливу та їх дослідження надає можливість банку забезпечити ефективне функціонування установи, виявити проблемні місця, вчасно розробити ефективне вирішення щодо усунення виявлених проблем та підтримувати ФСБ на найвищому рівні.

1.3 Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості банку та його управління

ФСБ та його роль у функціонуванні кредитної організації підкреслюються ключовими показниками, які визначають і узагальнюють ефективність інших складових стійкості фінансових установ. Перш за все, це такі показники, як розмір і структура власних коштів, рентабельність і прибутковість, рентабельність власного капіталу, відповідність зазначеним показникам ліквідності, власний капітал і обсяг доданої вартості.

Аналіз діяльності економічного суб'єкта являє собою складну методичну і аналітичну задачу, яка вимагає відповідної інформації, а також професійних і організаційних умов. Поточний динамічний розвиток банківського сектора та економіки в цілому підтверджує необхідність особливого підходу до аналізу всіх аспектів діяльності банку в кожному аспекті банківської діяльності.

В даний час немає єдиної системи показників, що характеризують ФСБ. В результаті аналітики часто використовують різні методи, в тому числі власні методи, що мають суттєво різні показники. Інтегральний характер фінансової стійкості банку не може бути обмежений кількісними показниками, як ліквідність, платоспроможність, прибутковість, рентабельність і т. д. Це результат більш всебічного і детального аналізу. Таким чином, ФСБ не є конкретним, загальним показником, це його якісна особливість.

На сьогоднішній день існує безліч різних методів оцінювання рівня ФСБ (табл. Г.1), кожна має свої відмінності, особливості, переваги та недоліки. Але досить широкого поширення, у сучасній світовій банківській практиці, набула система США – CAMELSO, на яку й спираються більшість методик аналізу ФСБ.

Дана система має спрямування на визначення рейтингової оцінки банків, їх фінансовий стан, операції або управління яких мають недоліки, які можуть призвести до банкрутства (табл. Д.1).

Інформаційною базою для розрахунку даних показників є квартальні звіти, які відправляють банки США в уповноважений орган, який потім виконує відповідні розрахунки на основі отриманої інформації. Тому оцінка ФСБ проводиться дистанційно. Проте, перевірки на місці можуть бути виконані, якщо потрібне подальше дослідження або роз'яснення певних аспектів.

Всі розраховані показники оцінюються за шкалою від 1 до 5, що дає мінімальний бал банку з кращою фінансовою стійкістю. За цим процесом

відбувається агрегація оцінок і їх подальше перетворення за п'ятибальною шкалою, після чого «1» присвоюється банку, який займає фінансово стійку позицію по проявах ризикових факторів у внутрішній і зовнішній середовищі, систему оптимального управління і без регулюючого втручання, в той час як банк з високою ймовірністю банкрутства в найближчому майбутньому отримає рейтинг «5», тому що виявлені недоліки настільки катастрофічні, що не можуть бути компенсовані власними зусиллями банку і, отже, вимагають зовнішнього втручання, і в цьому випадку банк може бути ліквідований.

На нашу думку, переваги CAMELSO включають в себе ясність результатів дослідження і той факт, що ця модель дозволяє охопити всі аспекти діяльності банківської установи, також дана система при кінцевій оцінці вказує на ступінь необхідного втручання при можливих або явних ризиках. До недоліків можна віднести суб'єктивний характер оцінки, тому остаточний результат буде залежати від супервізорів, їх професіоналізму.

Ще однією досить відомою методикою для оцінки ФСБ є система індикаторів, що була створена МВФ. За даними МВФ, індикатори фінансової стійкості (далі – ІФС) є індикаторами поточного стану і сили фінансових установ в країні і їх контрагентів - підприємств і домашніх господарств.

Вони містять агреговану інформацію від окремих установ і індикаторів, які вказують на ринки в якому працюють фінансові інститути. ІФС розрахований на проведення макропруденційного аналізу (макрорівень) - для оцінки і моніторингу сили і уразливості фінансової системи, для підвищення ФСБ і, зокрема, для зниження ймовірності кризи.

Ця система складається з розрахунку близько 40 показників, 25 з яких безпосередньо пов'язані з сектором депозитарних корпорацій, а 15 – зі станом діяльності своїх клієнтів [24].

Система ІФС широко поширена як в Європі, так і в Україні. Зокрема, НБУ збирає та поширює квартальні дані по 12 основним і 14

рекомендованим індикаторам. В цілому ці показники формують 5 груп показників ФСБ (табл. Й.1).

Проте, такі індикатори надають тільки загальну картину ринка, де й здійснюється діяльність банківської установи.

Також слід розглянути дискримінантний аналіз, на прикладі, 6-факторної моделі Ердогана, що, на мій погляд, буде досить ефективним.

В 2008 році, на момент кризи, Берзен Ейгі Ердоган створив нову систему показників, що на основі дискримінантного аналізу мала оцінювати ФСБ. Ця система включає 20 загальних факторів, але лише шість з них є найбільш суттєвими. Дана модель (1) вираховує ймовірність банкрутства на 95%, вона має наступний вигляд:

$$XB = -13,2074 + 0,6261 \times C2 - 2,1699 \times C12 + 9,4295 \times C14 + 5,5284 \times C16 + 2,3612 \times C17 - 1,7048 \times C19 \quad (1)$$

де, XB – показник ймовірності банкрутства; C2 – (власний капітал + загальний дохід)/(депозити + недепозитні фонди); C12 – чистий прибуток/активи; C14 – чистий прибуток/власний капітал; C16 – процентні доходи/процентні витрати; C17 – непроцентні доходи/непроцентні витрати; C19 – резерви на втрати за кредитами/всього кредитів.

Нормативне значення має становити 0,5. Якщо розрахований показник менше нормативного значення, то банк має ймовірність зіткнутися з проблемою банкрутства.

Підсумовуючи вищевикладене, можемо зробити висновки, що складовими ФСБ є ліквідність, капітальна стійкість, прибутковість та ризик (рис. 1.7). Встановлюючи нормативи ліквідності, НБУ підтримує СБ, і це призводить до збільшення прибутковості банку, тобто зменшуючи або взагалі уникаючи ризик недоотримання доходів. Ще одним виявленням

впливу управління ліквідністю на ФСБ є баланс між сумами активів та пасивів банку, який підтримує капітальну стійкість банку.

В сучасних умовах постійно мінливих ринків, зростання конкуренції, росту кризових явищ в економіці країни в цілому і в банківській сфері зокрема, вітчизняні банки потребують ретельної оцінки своєї фінансової стійкості та шляхи її підвищення.

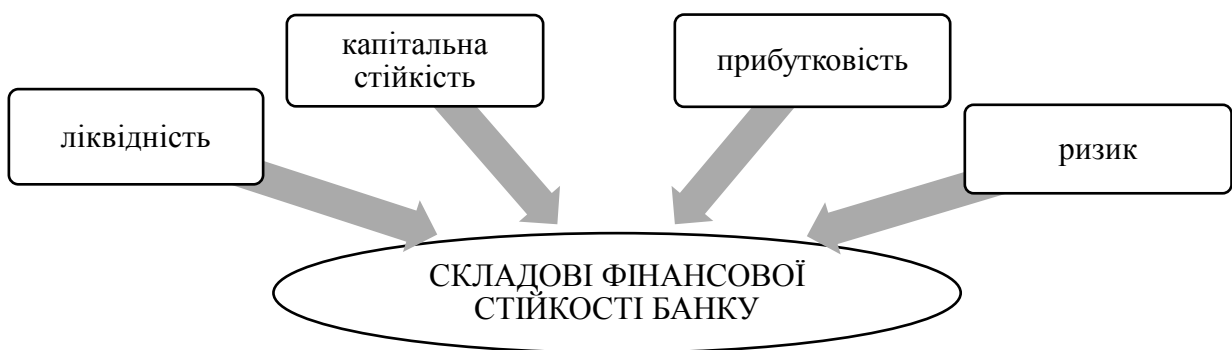

Рисунок 1.7 – Складові фінансової стійкості банку [Розроблено автором на основі джерела 5]

Оцінка ФСБ є досить складним і не завжди надійним процесом, оскільки вимагає визначення найбільш реалістичних показників діяльності установи. Методи, які використовуються для оцінки ФСБ в різних країнах, сильно розрізняються, мають свої переваги та недоліки. Це в цілому залежить від умов макроекономічного середовища, стану та розвитку фінансових ринків і особливостей економіки.

На мою думку, наведений приклад дискримінантного аналізу, але більш вдосконалений (включаючи оцінку показників системи та дані рейтингів), буде ефективним в майбутньому. Також можливо створити метод, що буде базуватися на головних показниках і давати швидку оцінку поточного стану установи. Це дасть змогу вчасно приймати управлінські рішення, уникаючи форс-мажорних ситуацій.

Тож, національні методи аналізу ФСБ створюються на стандартах та нормативах, а також ІФС, що запроваджуються та контролюються НБУ. На сьогоднішній день в Україні використовується коефіцієнтний факторний, інтегральний методи, а також систему рейтингових оцінок та стрес-тестування банків.

Щодо управління ФСБ, то це досить складний процес, що проводиться на макрорівні, тобто заходи регулювання центрального банку для встановлення відповідних стандартів та створення відповідної правової бази; і на мікрорівні – впровадження внутрішніх принципів банку для підтримки оптимальної структури кредитного портфеля і ліквідності балансу.

Відповідно до ст. 1 ЗУ «Про Національний банк України» банківське регулювання – це «одна із функцій НБУ, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства»[27].

Отже, відповідно до Закону України (далі – ЗУ) «Про банки і банківську діяльність», «основною метою банківського регулювання є правове забезпечення стабільного розвитку і діяльності банків України та створення належного конкурентного середовища на фінансовому ринку, забезпечення захисту інтересів вкладників і клієнтів банків, створення сприятливих умов для розвитку економіки України та підтримки вітчизняного товаровиробника» [26].

В Україні законодавче закріплення методів банківського регулювання викладене у ст. 66 ЗУ «Про Національний банк України», де зазначено, що державне регулювання діяльності банків здійснюється НБУ у формі адміністративного та індикативного регулювання (рис. Е.1).

За рисунком Е.1 можна сказати, що індикативні методи регулювання виступають методами грошово-кредитної політики Національного банку України, які викладені у ст. 25 ЗУ «Про Національний банк України».

Ієрархія суб'єктів управління ФСБ представлена на рисунку 1.8.

Виходячи з того, що будь-яка система управління передбачає визначення певних підсистем (окремих стратегій), які дозволяють досягти поставлених цілей і завдань, необхідно обґрунтувати доцільність включення певних системоутворюючих складових до загальної стратегії управління фінансовою стійкістю банків. Тому виникає потреба у формуванні певного переліку взаємопов'язаних стратегій, що являють собою стратегічний набір.

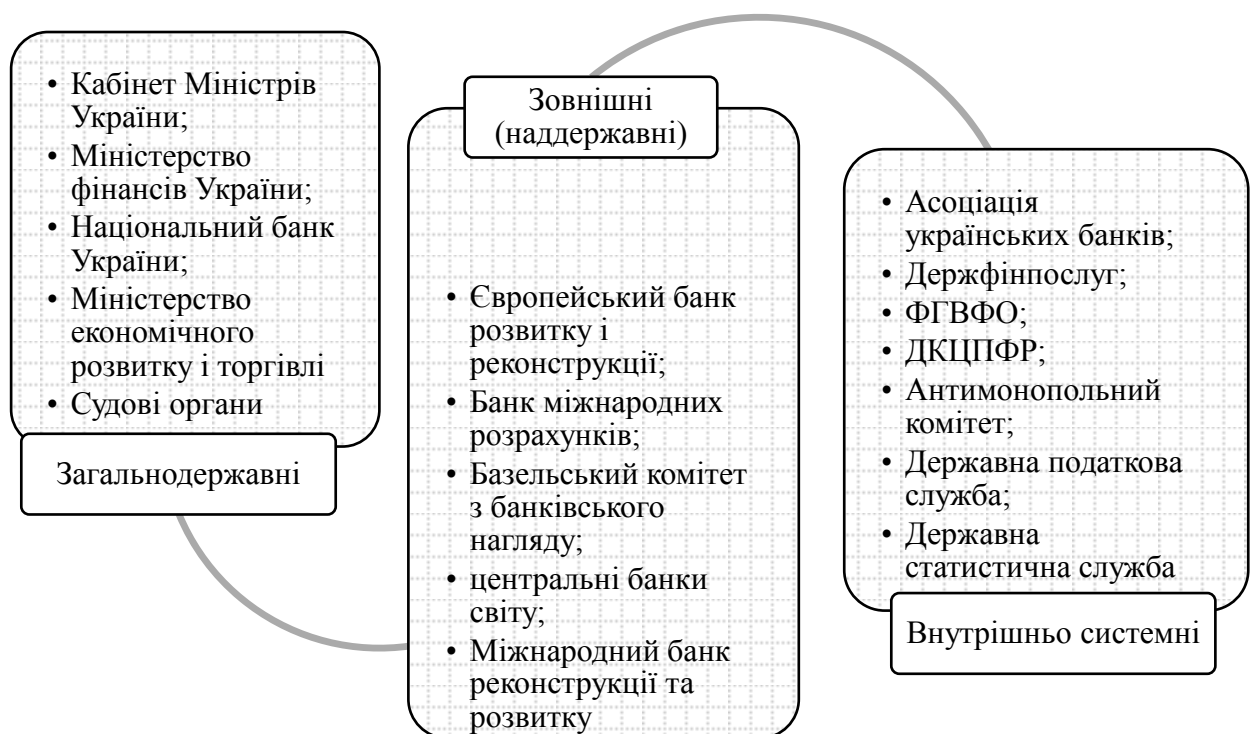

Рисунок 1.8 – Ієрархія суб'єктів управління фінансовою стійкістю банків
[Розроблено автором на основі джерела 31]

Стратегічний набір передбачає встановлення певної сукупності підсистем (систем стратегій), яка забезпечує стратегічне управління ФСБ. Система стратегій – це множина елементів, що знаходяться у взаємодії, відносинах, зв'язках та завдяки цьому являють собою цілісність (рис. Є.1).

Система управління ФСБ є основою для управлінських рішень про виконання певних видів діяльності для надання клієнтам різних видів послуг з тим, щоб їх можна було увести в формі моделі, кожна з яких визначає

правильний напрямок регуляторних дій в банку для забезпечення ліквідності і прибутковості.

Елементи системи управління ФСБ включають в себе:

- організацію комплексного аналізу ФСБ, включаючи: аналіз власних, позикових і залучених коштів; аналіз активів і пасивів; аналіз ліквідності і платоспроможності; аналіз доходів, витрат і рентабельності; дотримання банком різних економічних стандартів, а саме: обов'язкових, що встановлюються центральним банком і додатково встановлюються банком для себе, а також даних про фінансові операції по кредиту;
- вибір методів оцінки ФСБ, а саме: аналіз по коефіцієнтний метод, інтегрований метод, точкова оцінка банку або факторний аналіз і на цій основі визначення того, як повинна бути ліквідність комерційного банку вдалося;
- оцінити кількісні та якісні параметри кредитних операцій банку, які складають основу його активів, і визначити напрямки оптимізації кредитного портфеля банку.

Отже, на нашу думку, основними завданнями управління ФСБ є забезпечення ліквідності активів банку, збереження їх платоспроможності і збільшення загальної прибутковості, і, перш за все, надання позик в якості найбільш важливої форми банківських ресурсів.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ

2.1 Аналіз та оцінка фінансової стійкості банків в Україні

Говорячи про сучасний стан БС України, потрібно вказати, що політична нестабільність, недосконала монетарна та бюджетна політика, економічна дестабілізація країни в цілому мають негативний вплив на діяльність банківського сектору, її стабільність й ускладнюють підвищення конкурентоспроможності.

Про нестійкий БС України свідчить також результати міжнародного індексу глобальної конкурентоспроможності (WEF), рейтингування проводилося серед 141 країни в 2019 році. Як можемо спостерігати за рисунком 2.1, то за значенням фінансового сектору (індекс – 42,3) Україна займає 136 позицію; за глибиною проникнення фінансового сектору – 97 позицію (індекс – 30); за фінансуванням малих та середніх підприємств – 112 позицію (індекс – 39,2); ринкова капіталізація до ВВП – 112 позицію (індекс – 4,0).

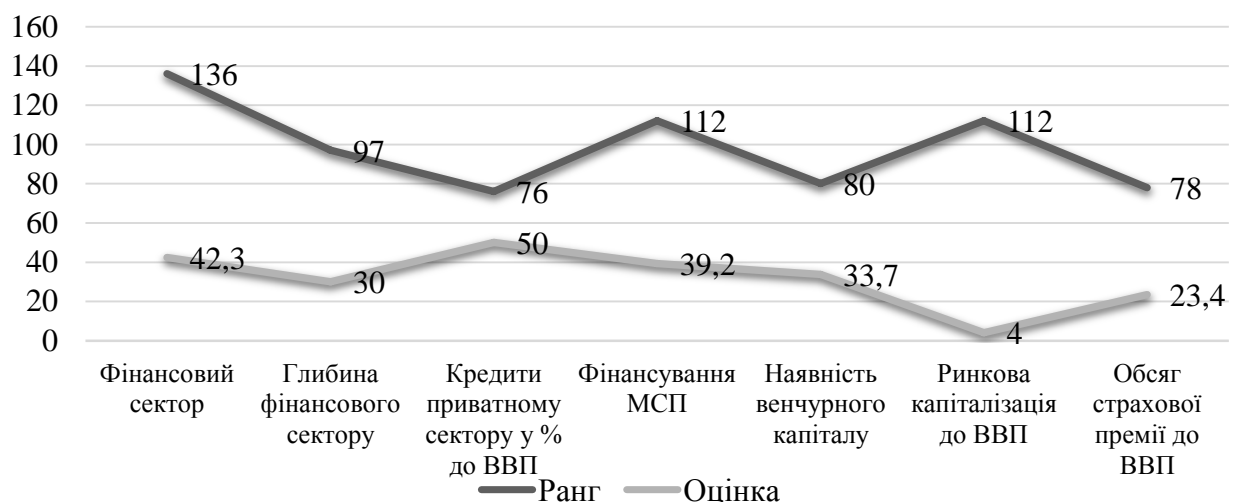

Рисунок 2.1 – Рейтинг WEF за складовою «Фінансовий сектор» на 2019 рік

[Розроблено автором на основі джерела 28]

Якщо говорити про ФС економіки України, то дивлячись на рисунок 2.2, то за загальним рейтингом щодо стабільності Україна займає останню позицію серед усіх країн – з індексом 57,6; щодо надійності банків – 131 позицію (індекс – 37,4).

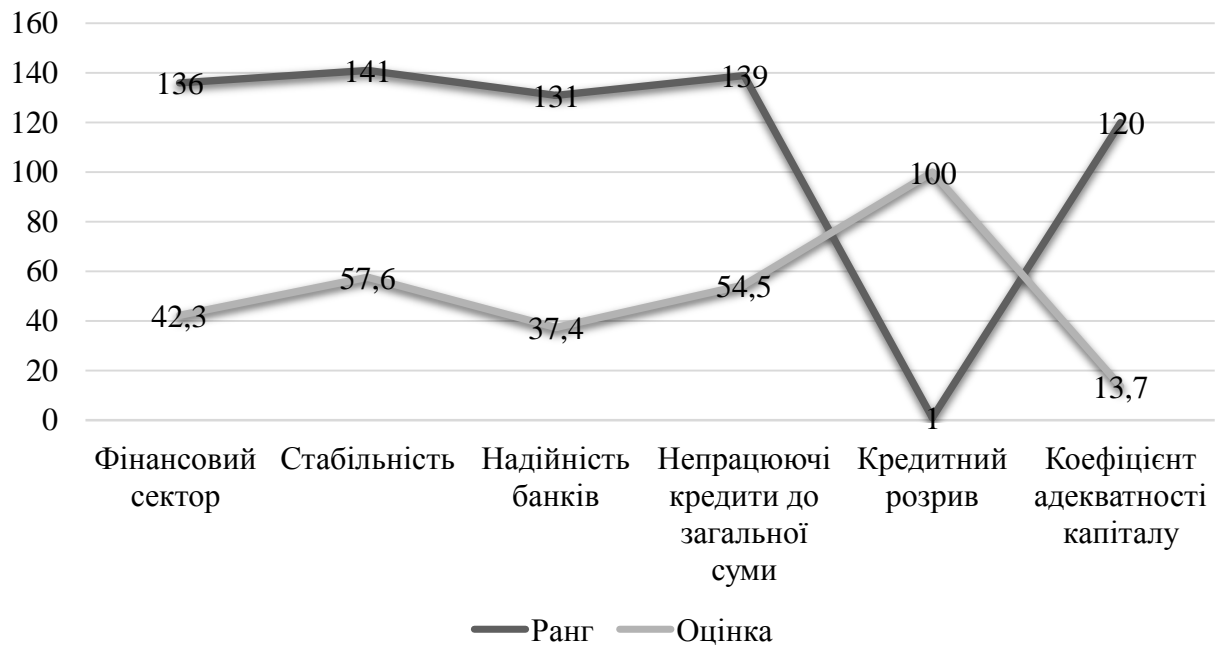

Рисунок 2.2 – Рейтинг WEF за складовою «Стабільність фінансового сектору» на 2019 рік [Розроблено автором на основі джерела 28]

Але все ж таки, в останні роки ФСБ України йде на покращення. Починаючи з 1991 року, БС України у 2019 році отримала найбільший прибуток – 59 млн.грн., за всі роки функціонування та втричі більше за попередній 2018 рік, і мала найвищі показники рентабельності (табл. 2.1).

Аналізуючи табл. 2.1, можна сказати, що такі високі показники рентабельності капіталу БС були досягнуті завдяки високій рентабельності активів, порівнюючи з минулими роками, що в 2015 році становив – (-5,5%), а в 2019 році – 4,35%, та завдяки маржі прибутку, що в 2015 році становив – (-80,1%), а в 2019 році – 43,2%. Також підвищилась доходність активів порівняно з 2015 роком на 3,29%.

Таблиця 2.1 – Аналіз рентабельності капіталу банківського сектору України за 2015-2019 рр., % [Розроблено автором на основі джерела 29]

Показники	2015	2016	2017	2018	2019
Рентабельність капіталу (ROE)	-51,9	-116,7	-15,8	14,7	34,2
Рентабельність активів (ROA)	-5,5	-12,6	-1,9	1,7	4,4
Мультиплікатор капіталу (МК), рази	12,1	9,3	8,2	8,7	7,9
Маржа прибутку (MP)	-80,1	-212	-31,7	18,5	43,2
Доходність активів (DA)	6,81	6,0	6,1	9,1	10,1

Такі високі показники прибутковості в 2019 році передусім обумовлені діяльністю ПриватБанку, що отримав найвищі показники прибутку (32 млн.грн. або 54,7% від загального прибутку банків України).

Також, про певне покращення ФСБ та зниження ризиків в БС в крайні роки діяльності банків свідчить рівень волатильності фінансового результату, що становить 30,6% в 2019 році (в 2018 – 147,9%). Навіть дивлячись на середній прибуток, то в 2019 році в порівнянні з 2018 роком збільшився 3107,2 млн.грн.(табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Оцінка стійкості фінансового результату банків України [Розроблено автором на основі джерела 29]

Показники	2018	2019
Середній прибуток/збиток, млн.грн.	1862	4969,5
Волатильність фінансового результату, %	147,9	30,6

Якщо говорити про рівень капіталізації в БС України, то можна наголосити, що він також має високий рівень в порівнянні з попередніми роками. Аналізуючи табл. 2.3 можемо побачити перевищення нормативних значень на 01.01.2010 р. норматив достатності регулятивного капіталу Н2 склав 18,72% (норма – не менше 10%), та розмір регулятивного капіталу в становить 147 073,2 млн грн, що в 1,5 рази перевищує розмір в 2015 році.

Таблиця 2.3 – Значення економічних нормативів НБУ за 2015-2019 рр. (на кінець року) [Розроблено автором на основі джерела 30]

Економічний норматив	2015	2016	2017	2018	2019
Н1: Регулятивний капітал (млн. грн.)	99 305,4	138 526,0	112 154,5	121 742,1	147 073,2

Продовження табл. 2.3

Економічний норматив	2015	2016	2017	2018	2019
Н4: Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 %)	72,25	59,30	45,61	61,76	13,28
Н5: Норматив поточної ліквідності (не менше 40 %)*	78,76	87,40	106,67	104,72	...
Н6: Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)*	88,82	91,01	96,52	94,17	...
Н7: Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	23,13	21,37	20,61	20,43	94,40
Н8: Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	551,47	321,28	232,12	173,88	17,32

* - Відповідно до змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджених постановою Правління Національного банку України від 01.08.2019 № 102, починаючи з 02.09.2019 економічні нормативи Н4 та Н5 не розраховуються.

Також, як ми бачимо з табл. 2.3 норматив максимального розміру кредитного ризику Н7 значно перевищує норму (не більше 25%), що свідчить про високий кредитний ризик та низьку якість кредитного портфелю. Хоча й протягом останніх років відбувалося зниження рівня непрацюючих кредитів (NPL) по БС України, але все ж таки, як ми спостерігаємо, зниження кредитного ризику не відбулося. Станом на 01.01.2020 частка NPL становить 48,36% з усіх наданих кредитів. Зауважимо, що непрацюючими кредитами є кредити, що становлять більше 5-10% кредитного портфелю [31]. Маємо наголосити, що NPL для розвинутого БС становлять до 3%. Так, для БС США норма NPL становить 2,5%; норма NPL в Німеччині – 1,9%; норма NPL в Англії – 1,9%.

В 2019 році НБУ здійснював ризик-орієнтовний підхід, що базувався на організації єдиної процедури та методології процесу наглядових перевірок та оцінки (SREP) та рекомендаціях Базельського комітету з банківського нагляду. Даний підхід сприяє забезпеченню ФСБ, захисту інтересів клієнтів

банку та відповідає кращим міжнародним практикам у цій сфері. Тому упродовж всього 2019 року відбувався безвиїзний банківський нагляд в межах ризик-орієнтованого підходу на індивідуальній та консолідованій основі через систему SREP (рис. Є.1).

У результаті упродовж 2019 року: 13 з 18 банків привели Н9 до встановленого нормативного значення (не більше 25% від регулятивного капіталу) та ґрунтуючись на системі SREP провели оцінку якості активів, за яким було встановлено, що БС є достатньо капіталізованим, але задля забезпечення платоспроможності та підвищення стійкості до можливих ризиків та криз банки повинні збільшувати свій запас міцності.

Варто наголосити, що з 2018 року НБУ розпочав проводити оцінку СБ. Оцінка стійкості БС має такі складові, як:

- оцінка якості активів (далі – AQR) – оцінка проводиться зовнішніми аудиторами для усіх банків;
- стрес-тестування (далі – СТ) – оцінка достатності капіталу та потреба банків в капіталі.

Для СТ використовується 2 макроекономічні сценарії – базовий та несприятливий. Роллю базового сценарію є створення бази порівняння для несприятливого сценарію [33].

В 2018 році СТ проходили 24 банки, що загалом становлять більше 94% активів всього БС. Загальна сума потреби в капіталі банків становила 42.1 млрд.грн., для платоспроможних банків – 34.7 млрд.грн., з них шляхом виконання програми капіталізації має бути покрито 2.8 млрд.грн.

Об'єктами СТ в 2019 році стали 29 банків (рис. 2.3), на які сукупно припадає понад 90% активів БС. Для СТ обиралися банки, найбільші за середнім зваженим значенням таких показників, як: зважені на ризик активи, кредити та депозити фізичних осіб.

За результатами AQR було встановлено порушення нормативу достатності капіталу лише в одного банка з 47. Даний банк на сьогодні вже виконує всі вимоги до достатності капіталу.

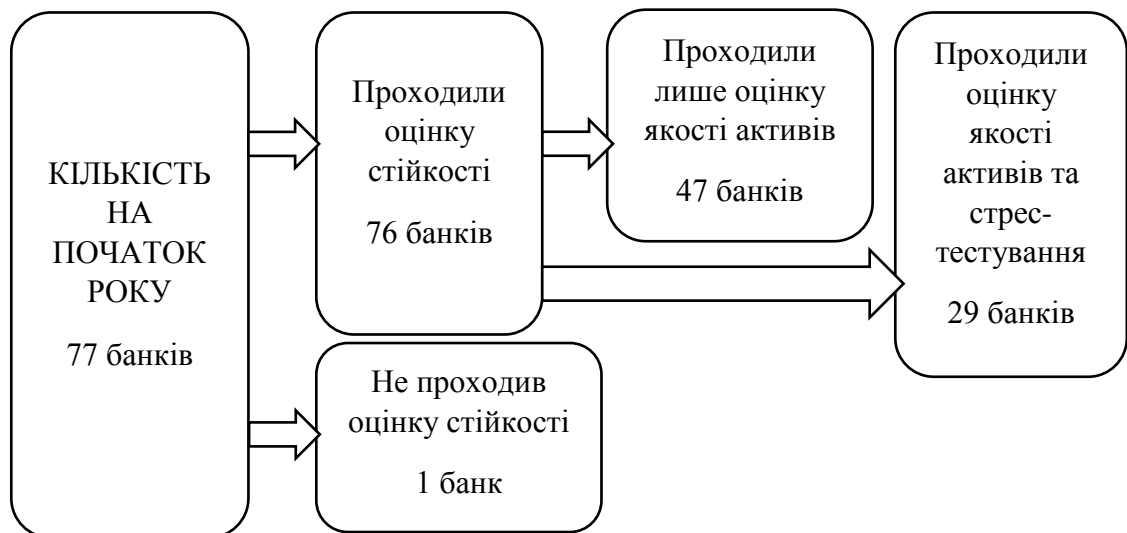

Рисунок 2.3 – Розподіл банків за підходами до оцінки стійкості
[Розроблено автором на основі джерела 34]

Аудиторами загалом було здійснено коригування кредитного ризику на суму – 587,5 млн.грн. та зменшення вартості майна, взятого на баланс банку – 53,3 млн.грн.

За результатами СТ було встановлено потребу у капіталі для 11-ти банків за обома сценаріями і для 7-ми банків лише за несприятливим сценарієм, отже ці 18 банків не зможуть пройти без значних втрат через кризу у разі її настання. Тому від цих фінансових установ вимагається коригувати баланси або збільшити капітал, щоб знизити великого впливу ризиків. Сума потреби у капіталі за базовим сценарієм становить 35,3 млрд.грн та зростає до 73,8 млрд.грн у несприятливому сценарії.

Якщо порівнювати СТ в 2018 та в 2019 році, то можемо зробити такий висновок, що найбільший негативний ефект кризових явищ спостерігається у другий рік проведення оцінки. Але також варто наголосити, що БС залишається у хорошому фінансовому стані. Банки високоприбуткові, рентабельність капіталу сектору є рекордною.

За результатами оцінки стійкості для банків визначено необхідний рівень Н2 та Н3. Необхідний рівень нормативів достатності капіталу буде

розраховано таким чином, щоб забезпечити виконання банками мінімальних вимог за базовим сценарієм (10% та 7% відповідно) та знижені вимоги за даними нормативами за несприятливим сценарієм (5% та 3,5% відповідно) до 2021 року включно.

Якщо говорити про 2020 рік, то AQR будуть проходити 74 із 75 установ, які мають банківські ліцензії (банк "Розрахунковий центр", який здійснює лише розрахункові операції, не проходитиме AQR, як і в минулих роках).

СТ, додатково до AQR, у 2020 році проходитимуть 16 банків, на які припадає 44% активів банківської системи.

Спершу їх було відібрано 25 за тими самими критеріями, як і в минулому році, тобто: обсяг активів, зважених на ризик, депозитів та кредитів фізичних осіб. Потім ті банки, які за результатами СТ у 2018 та 2019 років не потребували додаткового капіталу, їх було виключено з переліку, вони будуть проходити тільки AQR. Таке рішення узгоджується із принципами ризик-орієнтованого наглядного підходу.

Розглянемо також оновлену комплексну рейтингову оцінку CAMELSO, що відбувалася під час проведення планових інспекційних перевірок, до якої ввели компонент «О» відповідно до рішення Правління НБУ від 04.11.2016 року №393, а в 2018 році було уточнено критерії бальних оцінок та встановили 4-х бальну оцінку, де «1» - найвища, а «4» - найнижча. Станом на кінець 2019 року цю оцінку отримали 68 банків, а впродовж 2018-2019 рр. 13 банків отримали оцінки за окремими компонентами цієї рейтингової системи.

На рис. 2.4 та рис. 2.5 зображено усереднені рейтингові оцінки банків за компонентами CAMELSO на 2018-2019 рр.

Усереднена комплексна рейтингова оцінка банків у 2019 році, як і в 2018 році, залишилася «2». Але банки, що були об'єктами інспекційних перевірок у 2019 році, отримували вищі оцінки порівняно з 2018 роком за компонентом «А» (активи).

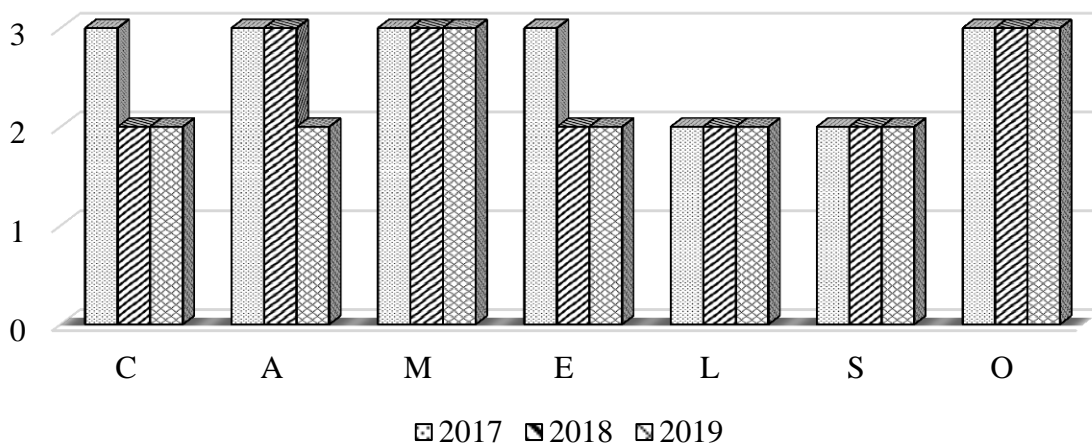

Рисунок 2.4 – Усреднені рейтингові оцінки банків за компонентами рейтингової системи CAMELSO, 2017-2018 роки [Розроблено автором на основі джерела 35]

Найчастіше найнижчі оцінки у 2018 році банки отримували за компонентами «М» (менеджмент) та «О» (операційний ризик) – 73,7% та 63,2% перевірених банків відповідно, як і в 2019 році – 55,6% та 88,9% відповідно.

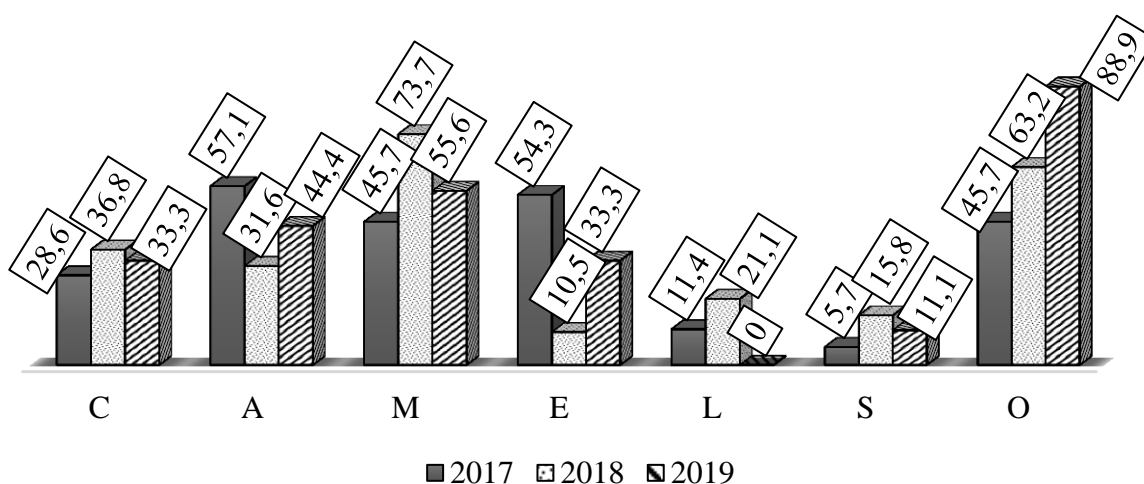

Рисунок 2.5 – Питома вага найнижчих оцінок за CAMELSO, 2017-2019 роки, % від загальної кількості перевірених банків [Розроблено автором на основі джерела 35]

Як і в попередньому році, так і в 2019 році, основним проблемним компонентом залишився операційний ризик, хоча за компонентом «L» (ліквідність) у 2019 році найнижчих оцінок не отримав жоден з банків.

За результатами дослідження, що ми провели, встановлено, що у період загрози світової економічної кризи БС України мають певний запас стійкості щодо капіталу, ліквідності та сформованих резервів на покриття ризиків. Але цей запас стійкості може швидко зникнути, якщо не будуть застосовані ефективні механізми стабілізації, що ґрунтуються на ризик-орієнтованому наглядovому підході. Також цей підхід має передбачити підвищення рівня капіталізації, збільшення прибутковості банків, вдосконалення управління ризику, підвищення довіри клієнтської бази банків та своєчасне реагування при ймовірності банкрутства.

Отже, складовими ФСБ є ліквідність, прибутковість, капітальна стійкість та ризик. В цілому за останні два роки сталися суттєві зміни в рівнях показників рентабельності, а також підвищенням прибутковості діяльності банків, рівень капіталізації банків також зазнав підвищення, завдяки перевищення нормативних значень – на 01.01.2010 р. норматив достатності регулятивного капіталу Н2 склав 18,72% (норма – не менше 10%), та розмір регулятивного капіталу становить 147 073,2 млн грн, що в 1,5 рази перевищує розмір в 2015 р. Також відбулося суттєве зниження ризиків банківського сектору в Україні та покращення ФСБ, про що свідчить рівень волатильності фінансового результату (в 2018 році – 147,9%, а в 2019 році – 30,6%). Також протягом останніх років відбувалося зниження рівня непрацюючих кредитів (NPL) по БС України, але все ж таки, як ми спостерігаємо, зниження кредитного ризику не відбулося. Якщо говорити про оцінку ФСБ за допомогою системи CAMELSO, то можемо зробити висновки, що в банках все ж залишається слабким місцем рівень менеджменту та операційного ризику. Узагальнюючи все вищевикладене, можемо сказати, що хоча рівень прибутковості залишається на високому рівні, а рентабельність капіталу БС є рекордною, все ж потрібно приділити

увагу підвищенню рівню капіталізації (за стрес-тестуванням в 2019 році 11 банків мають потребу в капіталі), більш ефективному управлінню в банках та зниженню кредитного ризику.

2.2 Аналіз впливу на фінансову стійкість банку рівня ліквідності та прибутковості

Зважаючи на дослідження, що проведені вище, можемо, що рівень ліквідності та прибутковості у забезпеченні ФСБ відіграє велику роль, тому банки повинні здійснювати ефективне управління ліквідністю та прибутковістю.

Кожна банківська установа України задля забезпечення стійкості повинна бути впевнена, що зможе задовольнити потреби своїх клієнтів в будь-який момент. Для цього банк повинен підтримувати баланс між активними і пасивними операціями, забезпечувати належний рівень між строками повернення кредитів та строками закінчення депозитів. Усі ці процеси включає в себе управління ліквідністю банку. Ефективне управління ліквідності та дотримання встановлених вимог ліквідності є основним чинником надійності та стійкості банківської установи. Тому зараз основною метою кожної банківської установи є зменшення ліквідності та збільшення прибутковості.

Розглянемо динаміку показників ліквідності банків України на кінець кожного місяця 2019 року (табл.2.4)

Таблиця 2.4 – Стан ліквідності банків України в 2019 році, %
[Розроблено автором на основі джерела 36]

Станом на	Н4 (норматив миттєвої ліквідності – не менше 20%)	Н5 (норматив поточної ліквідності – не менше 40%)	Н6 (норматив короткострокової ліквідності – не менше 60%)
01.01	68,66	99,12	93,52

Продовження таблиці 2.4

Станом на	Н4 (норматив миттєвої ліквідності – не менше 20%)	Н5 (норматив поточної ліквідності – не менше 40%)	Н6 (норматив короткострокової ліквідності – не менше 60%)
01.03	77,85	102,46	93,44
01.04	70,15	100,97	92,63
01.05	69,96	100,25	92,29
01.06	69,07	100,54	92,23
01.07	66,63	97,76	91,61
01.08	64,93	99,18	93,33
01.09	66,37	99,05	93,29
01.10	-	-	93,86
01.11	-	-	93,57
01.12	-	-	94,40

В попередньому пункті ми говорили, що нормативи Н4 та Н5 н розраховуються з 02.09.2019 року відповідно Інструкції №102, то за період 01.10-01.12 дані цих нормативів відсутні.

Проаналізувавши динаміку зміни показників ліквідності, робимо наступні висновки. Не можна чітко визначити тенденції змін показників нормативів, адже, наприклад, значення Н4 у лютому місяці зросло у порівнянні з січнем, у березні – зменшилось у порівнянні з попереднім місяцем та продовжувався спад до серпня місяця, підвищення відбулося вже в вересні. Аналогічна тенденція спостерігається і стосовно Н5. Лише показники Н6 на протязі всього року коригувався між 92-94%, тобто мав стабільність.

Проаналізувавши стан ліквідності банків, можна сказати, що показники ліквідності Н4 та Н5 перевищують норму майже втричі, а Н6 – в півтори рази, тобто в БС відбувався структурний профіцит ліквідності. Такий стан свідчить про надлишок ліквідності у банків. Це негативно впливає на стан як всього БС, так і на економічну ситуацію в країні, адже такі нормативні показники свідчать про те, що банки не можуть ефективно розмішувати свої ресурси, накопичуючи їх.

Отже, ліквідність банку на протязі року була високою. Запроваджений новий норматив коефіцієнт покриття ліквідності LCR введено в Україну з 1

червня 2018 року більшість банків виконували зі значним запасом, тому результати на 01.01.2020 рік можемо побачити в табл. 2.5. У 24 банків значення нормативу LCR (норма – не менше 100 %) знаходилося в інтервалі від 85 % до 200%, а в 51 банку – від 200% до 6200%. Медіана LCR по системі банків склала 265,9%.

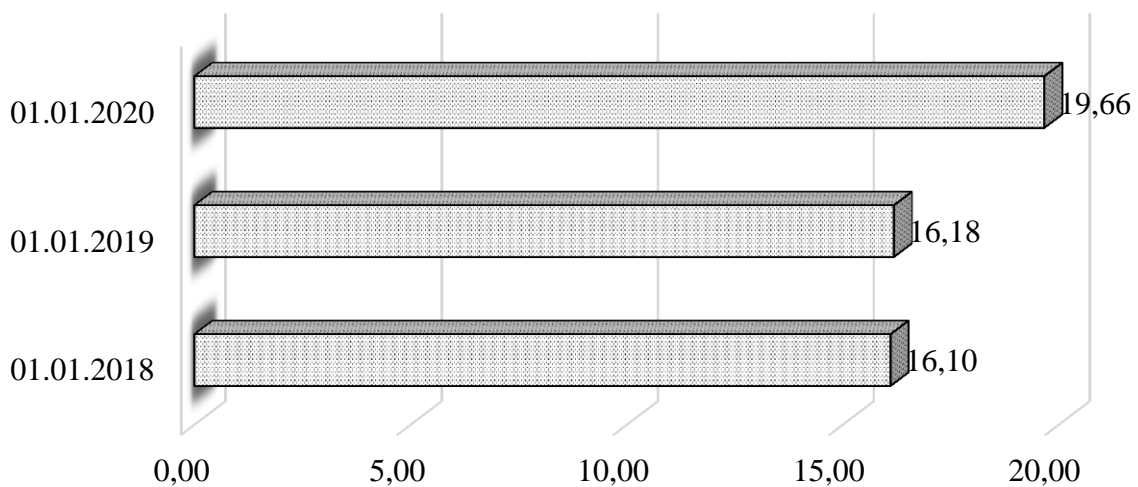
Таблиця 2.5 - Значення нормативу (LCR) коефіцієнта покриття ліквідністю (не менше 100 %) для банків України станом на 01.01.2020 [Розроблено автором на основі джерела 29]

Значення нормативу LCR, коефіцієнта покриття ліквідністю (не менше 100 %) в інтервалі	Кількість банків
85 – 100	1
101 – 200	23
201 – 400	35
401 – 1000	8
1001 – 6200	8
Медіана LCR _{вв} по системі, %	265,9

На сьогодні в умовах загрози економічної кризи виникає питання з приводу ефективності та доцільності використання такого нормативу як LCR для БС України. Відповідно до Постанови №368 звітними даними для нормативу LCR є середні показники на протязі 30 календарних днів та щомісяця банки звітують. Тобто, якщо в окремі дні можливо й відбуваються порушення згідно нормативу LCR, але це не призведе до порушень середнього значення за 30 дні. Тому за таких умов результати даного нормативу не можуть завчасно «попередити» про зниження ліквідності та банк не зможе вчасно вжити заходи впливу при виникненні низьких значень LCR, тому що не має порушень звітних середньомісячних значень. Як відомо, розрахунок нормативів Н4 та Н5, згідно з Інструкцією №102, з 02.09.2019 року не здійснюється, а Н4 дозволяв контролювати наявність у банків достатньої норми ліквідності на постійній основі та своєчасне реагування на підвищення ризику ліквідності. Тому виникає питання в доцільності скасування розрахунку даного нормативу Н4.

Відповідно до нової наглядової системи SREP, що була запроваджена НБУ задля аналізу та оцінки достатності ліквідності, банки повинні більш комплексно управляти ліквідністю [37].

Не менш важливою для ФСБ є також капіталізація банку. Проблема достатності капіталу банку є ключовою проблемою при настанні кризи. Тож дослідимо динаміку дотримання банками нормативу Н2 станом на 01.01.2018-01.01.2020 рік (рис.2.6).

□ Н2 -Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)

Рисунок 2.6 – Рівень достатності нормативу Н2 станом на 01.01.2018-01.01.2020 рік [Розроблено автором на основі джерела 45]

Як можемо побачити за цим графіком, значення нормативу Н2 на протязі 2017 та 2018 років був стабільним (16,10% та 16,18% відповідно), а в 2019 році суттєво зріс до 19,66%. Це може свідчити про зменшення активних ризикових операцій та про збільшення регулятивного капіталу в банках.

Якщо говорити про прибутковість банку, то на мою думку, це є основним фактором впливу на ФСБ. Також прибутковість відіграє велику роль в довірі клієнтів до банківської установи.

Для України 2019 рік став найкращим та найуспішнішим з початку кризи 2014-ого року. Сукупний прибуток в 2017 році мав збитки на 26,5

млрд.грн., в 2018 році склав 22,3 млрд.грн, а в 2019 року в 2,6 рази більше, ніж в попередньому – 59,6 млрд.грн (рис. 2.7). Головними чинниками такого зростання прибутковості були рекордно низькі відрахування до резервів (табл. Є.1) та висока операційна ефективність.

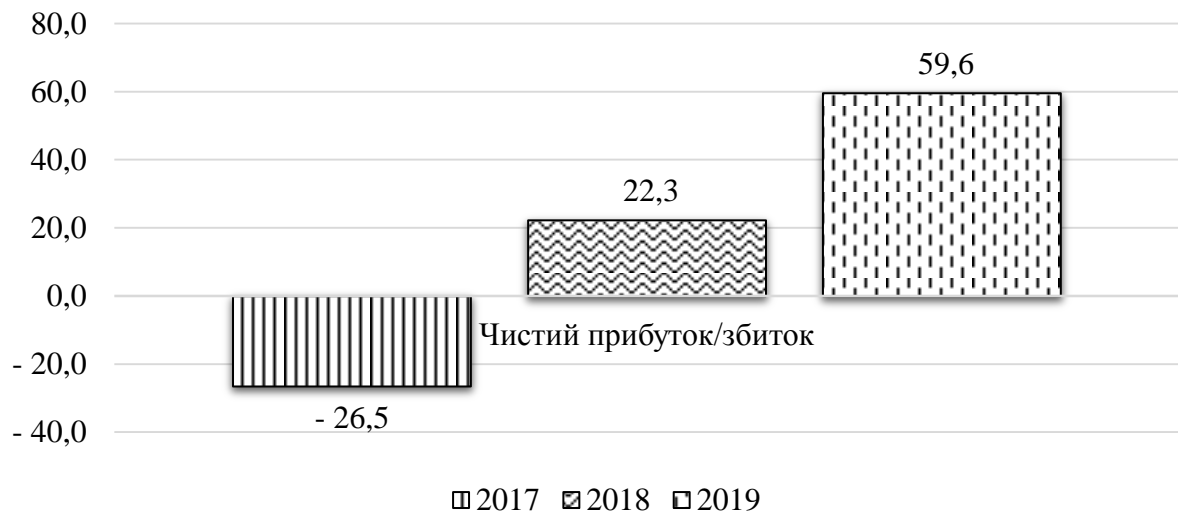

Рисунок 2.7 – Чистий прибуток/збиток за 2017-2019 роки, млрд.грн.

[Розроблено автором на основі джерела 38]

Дивлячись на показник CIR (Cost-to-Income Ratio), який найкраще характеризує операційну прибутковість банку, то впродовж 2019 року банки отримали на 22,5% більше операційних доходів, ніж у 2018 році, а операційні витрати зросли тільки на 1,5%. Тому чистий операційний прибуток збільшився на 46,9%, а операційна ефективність поліпилася: CIR БС у 2019 році становив 49,8% проти 58,1% у 2018 році (рис. 2.8).

Варто зазначити, що з кожним роком кількість операційно збиткових банків зменшується та вже понад 3-ьох років відсутні банкрутства банків. На 2017 рік збиткових установ було 18, в 2018 році – 14, а в 2019 році – 10.

Така висока прибутковість банківської діяльності після глобальної фінансової кризи спричинена зменшенням макроекономічних дисбалансів, позитивними тенденціями розвитку кредитування та відсутністю значимих ризиків, саме тому прибутковість має дуже великий вплив на ФСБ.

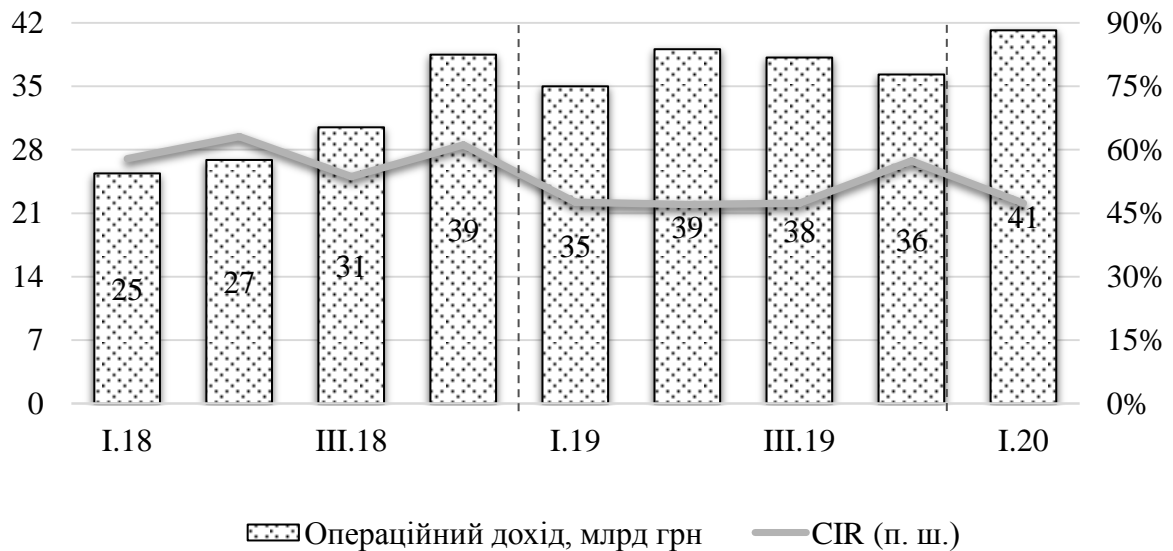

Рисунок 2.8 – Операційна ефективність за 2018-2019 роки [Розроблено автором на основі джерела 38]

Встановлення нормативів ліквідності призводить до зменшення накопичення вільних коштів в банку, тобто відбувається збільшення прибутковості, тим самим зменшуючи ризики недоотримання доходів. Управління ліквідністю також дозволяє отримувати баланс між сумами активів та пасивів банку, що є підтриманням капітальної стійкості. Тому можемо зробити висновок, що управління та підтримання ліквідності на рівні норми забезпечує й підтримку ФСБ на належному рівні.

2.3 Основні проблеми та шляхи підвищення рівня фінансової стійкості банків України

Стійкість БС кожної країни є однією з найголовніших складових забезпечення прогресивного розвитку економіки, але її недостатній рівень та неефективне управління може спричинити розвиток кризи при нездатності обійти ризики. Тому на сьогодні питання антикризового управління та

формування стійкої і стабільної БС має важливе значення, й набуває актуальності та подальшого ретельного дослідження.

Протягом 29 років Україна неодноразово перебувала в фінансово-економічній кризі. За дослідженнями та аналізом, що наведені в пунктах 2.2 та 2.3, можна сказати, що за 2018-2019 рр. Україна мала високу дохідність, високу операційну прибутковість в банківському секторі, тому на той час не було жодних підстав казати, що існують серйозні ризики для банківських установ. Але все ж таки це не означає, що і в цьому 2020 році будуть відсутні проблеми в БС. За рис. 2.9 можемо спостерігати фінансові результати 1 кварталів 2018 та 2019 років в порівнянні з 2020 роком.

Прибуток БС у 1 кв. 2020 року підвищився на 23,8%, в порівнянні з 2019 роком, що становив 15,9 млрд.грн. Більше половини прибутку БС сформував ПриватБанк, фінрезультат якого становить 10,4 млрд.грн. А за березень БС отримав тільки 97 млн.грн. прибутку, що спричинено різким зростанням обсягів відрахувань до резервів (табл. Ж.1).

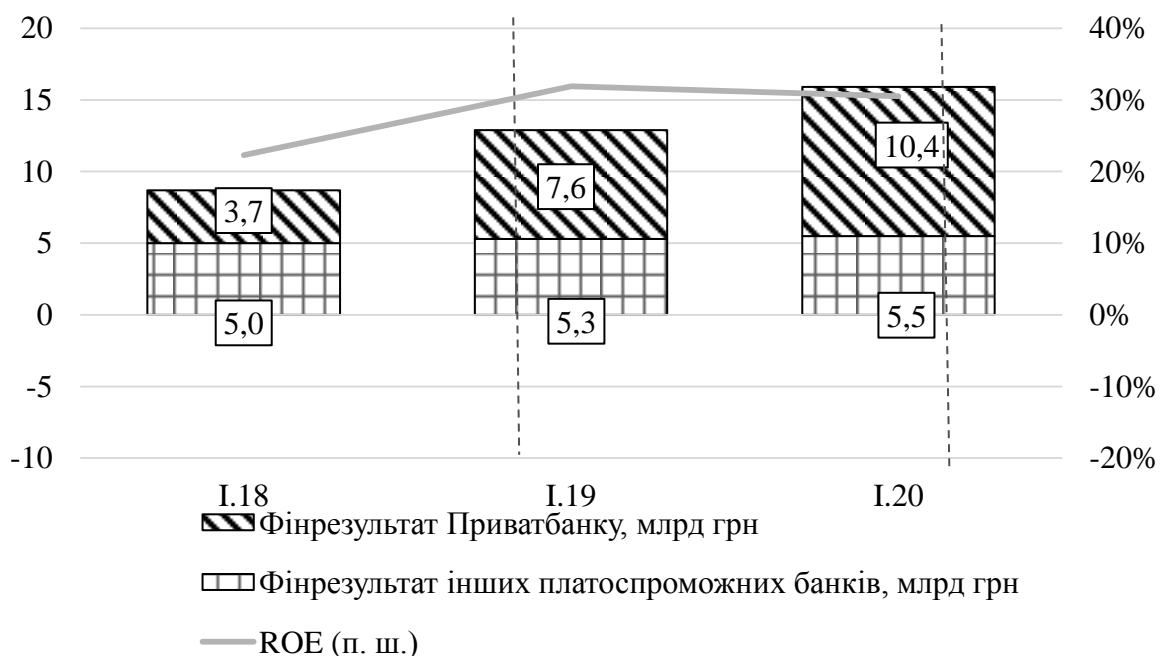

Рисунок 2.9 – Фінансові результати 1 кварталу за 2018-2020 роки платоспроможних банків України [Розроблено автором на основі джерела 38]

Кількість збиткових банків зростає з 6 в 2019 році до 14 установ за 1 квартал 2020 року. Сукупний збиток яких склав 2,7 млрд.грн. Серед цих збиткових 14 установ, 8 банків – операційно збиткові, а решта отримали збитки через деформування резервів під активні операції.

Також важливою є проблема капіталізації банку, адже, високий рівень капіталізації дає змогу забезпечувати належний рівень економіки країни в цілому, та в умовах глобалізації є основою стабільності. Також, достатня кількість власних коштів банку забезпечує ФСБ на достатньому рівні, зменшує ризики. При настанні кризи саме забезпеченість капіталом банку відіграє важливе значення.

Дослідивши поточний стан капіталізації БС України в підрозділі 2.2, можемо навести стратегічні напрями щодо нарощення капіталу банкам. Систематизація даних напрямів зображено на рис. 2.10.

Виконання вищенаведених заходів сприятиме підвищенню капіталізації банку, що забезпечить достатній рівень ФСБ.

Забезпечення ФСБ передбачає визначення її поточного стану, ефективне управління фінресурсами, прийняття та функціонування управлінських рішень, що б забезпечували покращення ФСБ, дослідження факторів впливу дозволяє оцінити вплив на конкретний банк цих факторів та вчасно виявити проблемні місця та знайти шляхи їх вирішення. Все це позитивно вплине на підвищення його конкурентноспроможності на банківському ринку та забезпечить ефективне функціонування БС в цілому.

Дослідивши поточний стан БС (на 1 квартал 2020 року), можемо зробити деякі висновки. Карантинні заходи в Україні мають негативний вплив на БС, тому падіння економіки тимчасово знизить попит на банківські послуги. За звітами НБУ, знижений попит на інвестиційні кредити не в змозі відновитися до кінця року, але попит на кредити на фінансування оборотного капіталу навпаки почнуть зростати при відновленні економіки. Звертаючи увагу на низьку інфляцію та заниження облікової ставки, НБУ очікує, що вартість кредитів стане меншою.

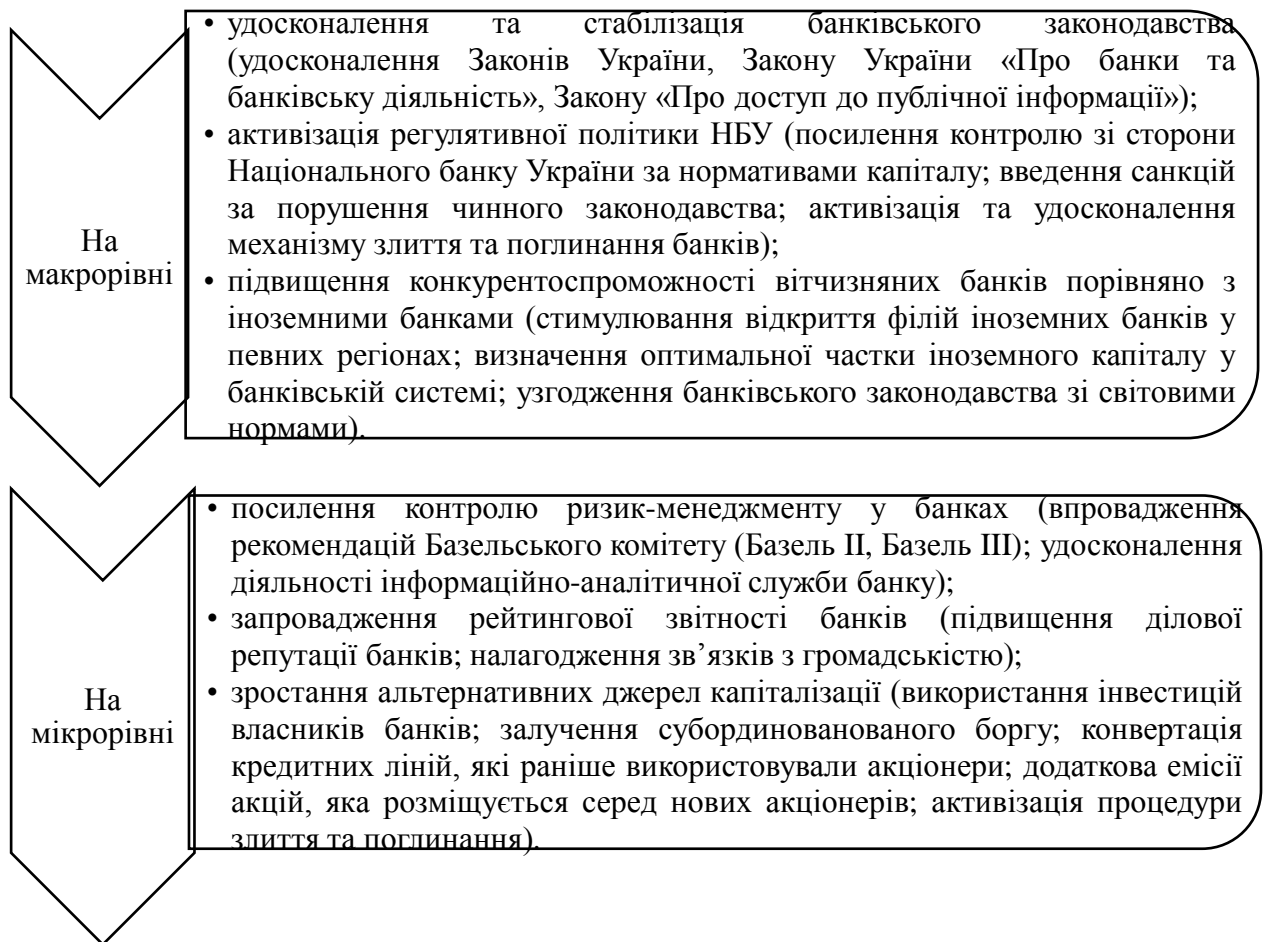

Рисунок 2.10 – Стратегічні напрями щодо нарощення капіталу банку

[Розроблено автором на основі джерела 46]

Через зниження якості кредитів фінансовий результат сектору погіршується після трьох років високих прибутків. Але все ж таки проведена робота попередніх років з підвищення ФСБ та чітке відображення банками якості активів підготували БС до кризи, тому більшість банків зможе пережити кризу без залучення додаткового капіталу.

Якщо повернутися до минулих років та згадати, як Україна потерпала від фінансових криз, то в умовах діючої кризи одним із головних завдань для БС є забезпечення підтримки та повернення фінансової стабільності банків в післякризовий період. Тому доцільно буде навести приклади основних проблем, з якими зіткнулася БС України в минулі кризи: збільшення частки іноземного капіталу в сукупному капіталі БС; недостатність власного

капіталу; низька якість банківських активів; недостатній рівень прибутковості банків. Тому задля подолання наслідків банківської кризи та забезпечення ФСБ та стабільності БС в цілому пропонуємо такі шляхи, що зображені на рисунку 2.11.

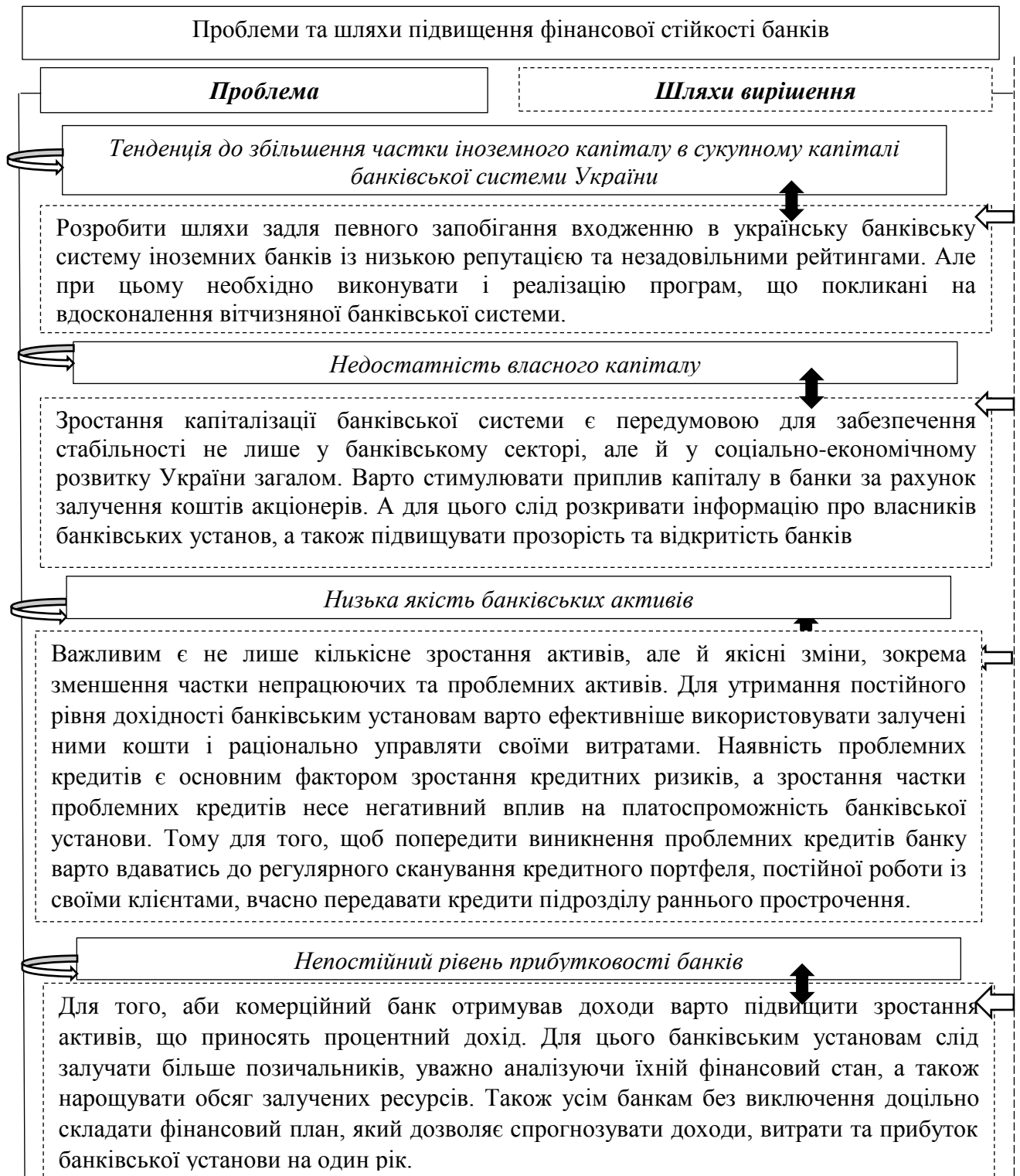

Рисунок 2.11 – Проблеми та шляхи підвищення фінансової стійкості

Досліджуваний аналіз поточного стану БС та оцінки ФСБ свідчать про необхідне формування антикризового управління банками, забезпечення стійкості банків повинно бути головним завданням задля стійкості всього БС. Тому вважаємо, що потрібно направити банківський менеджмент на розроблення стратегій щодо управління в залежності від виду кризи та наслідків, що очікуються. Це дозволить визначити методи антикризового управління.

У «Звіті про фінансову стабільність», що була розроблена НБУ, наведено рекомендації щодо підвищення ФСБ України та запропонували шляхи, що наведені на рис. 2.12.

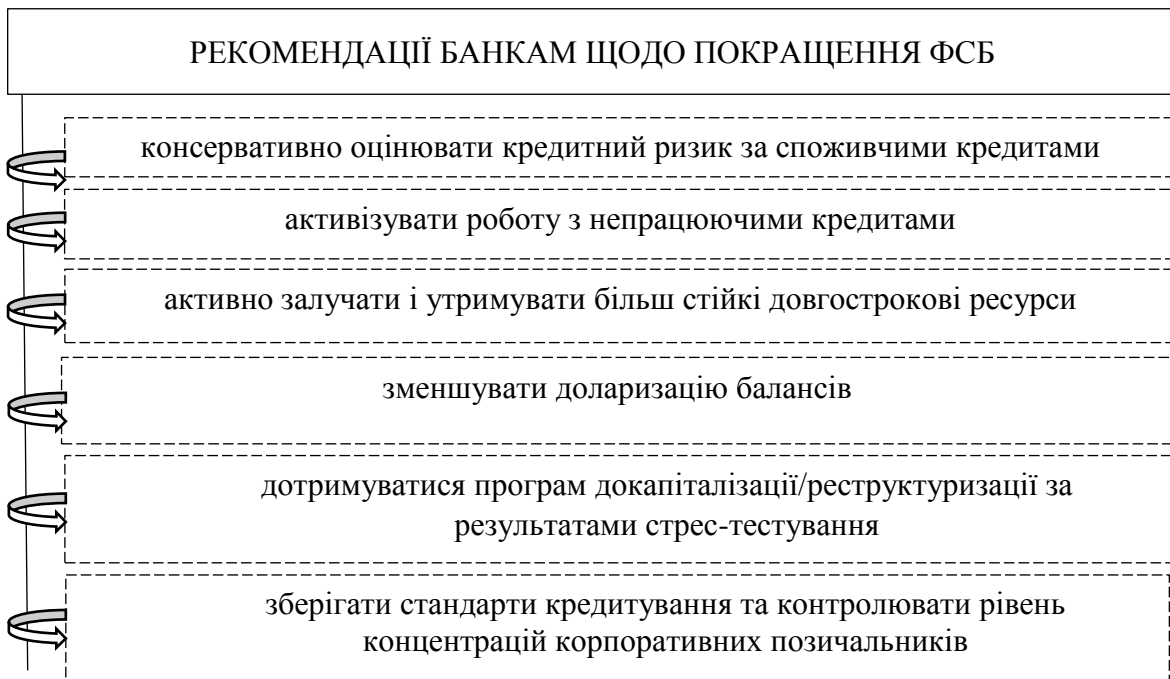

Рисунок 2.12 – Рекомендації банкам щодо покращення ФСБ [Розроблено автором на основі джерела 41]

На сьогоднішній день велике значення має впровадження ефективних інструментів забезпечення ФСБ. Такими інструментами є, наприклад, ризик-орієнтований нагляд. Також велику роль відіграє розроблення та введення стимулюючих механізмів банківського регулювання задля ефективного функціонування банків України та підвищення їх ФСБ.

Отже, успішне функціонування БС загалом залежить від фінансового стану кожного банку та його здатності протидіяти ризикам та впливу негативних факторів зовнішнього середовища. Тому належне виконання банками своїх функцій, забезпечення їх фінансового стану на належному рівні та жорсткий нагляд та вплив зі сторони державних органів призведе до підвищення ФСБ України загалом.

ВИСНОВКИ

Проведення дослідження та аналізу фінансової стійкості банку дає підстави зробити наступні висновки.

Узагальнюючи розглянуті підходи та тлумачення, було визначено що фінансова стійкість банку – це динамічна характеристика банку, що передбачає оцінку формування ресурсів та ефективність, забезпечення цілісності, платоспроможності, ліквідності, достатності та надійності, і здатність банку виконувати свої функції, незалежно від зовнішніх та внутрішніх факторів впливу та з мінімальним ризиком.

Механізм забезпечення стійкості банку являє собою комплекс інструментів та методів, які спрямовуються банком на підвищення рівня його стійкості. Об'єктом забезпечення виступає фінансова стійкість банку, що визначається через комплекс характеристик.

Визначено, що банки у своїй діяльності постійно зазнає впливу як з боку зовнішніх, так і внутрішніх факторів, що, в свою чергу, вимагає безперервний аналіз та контроль за рівнем фінансової стійкості з метою забезпечення його ефективного функціонування.

Щодо управління фінансової стійкості банків, можемо сказати, що це складний процес, який потребує більш детальнішого дослідження. Але можемо виділити такі елементи системи управління фінансової стійкості банків, що включають в себе:

- організацію комплексного аналізу ФСБ, включаючи: аналіз власних, позикових і залучених коштів; аналіз активів і пасивів; аналіз ліквідності і платоспроможності; аналіз доходів, витрат і рентабельності; дотримання банком різних економічних стандартів, а саме: обов'язкових, що встановлюються центральним банком і додатково встановлюються банком для себе, а також даних про фінансові операції по кредиту;

- вибір методів оцінки ФСБ, а саме: аналіз по коефіцієнтний метод, інтегрований метод, точкова оцінка банку або факторний аналіз і на цій основі визначення того, як повинна бути ліквідність комерційного банку вдалося;
- оцінити кількісні та якісні параметри кредитних операцій банку, які складають основу його активів, і визначити напрямки оптимізації кредитного портфеля банку.

Також ми розглянули ряд вітчизняних та зарубіжних методик оцінки фінансової стійкості банків, серед яких в Україні найбільш використовуваними є система індикаторів, стрес-тестування та система CAMELSO.

Аналіз оцінки стійкості в другому розділі дозволяє зробити наступні висновки. В цілому за останні два роки сталися суттєві зміни в рівнях показників рентабельності, а також підвищенням прибутковості діяльності банків, рівень капіталізації банків також зазнав підвищення, завдяки перевищення нормативних значень – на 01.01.2010 р. норматив достатності регулятивного капіталу Н2 склав 18,72% (норма – не менше 10%), та розмір регулятивного капіталу в становить 147 073,2 млн грн, що в 1,5 рази перевищує розмір в 2015 р. Також відбулося суттєве зниження ризиків банківського сектору в Україні та покращення ФСБ, про що свідчить рівень волатильності фінансового результату (в 2018 році – 147,9%, а в 2019 році – 30,6%). Також протягом останніх років відбувалося зниження рівня непрацюючих кредитів (NPL) по БС України, але все ж таки, як ми спостерігаємо, зниження кредитного ризику не відбулося. Якщо говорити про оцінку ФСБ за допомогою системи CAMELSO, то можемо зробити висновки, що в банках все ж залишається слабким місцем рівень менеджменту та операційного ризику. Узагальнюючи все вищевикладене, можемо сказати, що хоча рівень прибутковості залишається на високому рівні, а рентабельність капіталу БС є рекордною, все ж потрібно приділити увагу підвищенню рівню капіталізації (за стрес-тестуванням в 2019 році 11

банків мають потребу в капіталі), більш ефективному управлінню в банках та зниженню кредитного ризику.

Основним завданням було виявити проблеми та шляхи покращення фінансової стійкості банків. Запропонованими шляхами є:

- Розробити шляхи задля певного запобігання входженню в українську банківську систему іноземних банків із низькою репутацією та незадовільними рейтингами. Але при цьому необхідно виконувати і реалізацію програм, що покликані на вдосконалення вітчизняної банківської системи.
- Важливим є не лише кількісне зростання активів, але й якісні зміни, зокрема зменшення частки непрацюючих та проблемних активів. Для утримання постійного рівня дохідності банківським установам варто ефективніше використовувати залучені ними кошти і раціонально управляти своїми витратами. Наявність проблемних кредитів є основним фактором зростання кредитних ризиків, а зростання частки проблемних кредитів несе негативний вплив на платоспроможність банківської установи. Тому для того, щоб попередити виникнення проблемних кредитів банку варто вдаватись до регулярного сканування кредитного портфеля, постійної роботи із своїми клієнтами, вчасно передавати кредити підрозділу раннього прострочення.
- Зростання капіталізації банківської системи є передумовою для забезпечення стабільності не лише у банківському секторі, але й у соціально-економічному розвитку України загалом. Варто стимулювати приплив капіталу в банки за рахунок залучення коштів акціонерів. А для цього слід розкривати інформацію про власників банківських установ, а також підвищувати прозорість та відкритість банків.
- Для того, аби комерційний банк отримував доходи варто підвищити зростання активів, що приносять процентний дохід. Для цього

банківським установам слід залучати більше позичальників, уважно аналізуючи їхній фінансовий стан, а також нарощувати обсяг залучених ресурсів. Також усім банкам без виключення доцільно складати фінансовий план, який дозволяє спрогнозувати доходи, витрати та прибуток банківської установи на один рік.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Масленченков Ю.С. Финансовый менеджмент в коммерческом банке: Кн.3[Текст]: Технология финансового менеджмента клиента. - М.:Перспектива, 1997. – 158с.
2. Склеповий Є.В. Складові стійкості комерційного банку / Є.В. Склеповий // Фінанси України. – 2002. – № 5. – С.138-143.
3. Шиллер Р.І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення / Шиллер Р.І. — К.: Наукова думка, 2000. — 158 с.
4. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
5. Кочетков В.М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти: Монографія. - К.: КНЕУ, 2002. - 256 с.
6. Крухмаль, О. В. Оцінка фінансової стійкості як динамічної характеристики банку [Текст] / О. В. Крухмаль // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез. доп. ІХ Всеукраїнської науковопрактичної конференції «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України». – Суми: УАБС НБУ. – 2006. – С. 150-151.
7. Масленченков Ю.С. Управление устойчивостью коммерческого банка [Текст]. –Бизнес и банк.– 1999.– №49. – С. 12-16
8. Никитина Т.В. Банковский менеджмент [Текст]: учебное пособие. – СПб: Питер, 2012. – 160 с.
9. Фетисов Г.Г. Устойчивость коммерческого банка и рейтинговые системы ее оценки [Текст]. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 217 с.
10. Максимова А. В. Ключові етапи макроекономічного стрес-тестування банків / А.Максимова // Актуальні проблеми і прогресивні напрямки управління економічним розвитком вітчизняних підприємств:

- матеріали II Всеукр. наук.- практ. конф. (24-25 травня 2011 р.) – Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ, 2011. – Т.1. – с.182- 184.
11. Коваль В.М. Надійність і стійкість комерційних банків [Текст]: оцінка та регулювання: Автореф. дис... канд. екон. наук/ Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2001. – 17 с
 12. Фетисов Г. Оценка финансовой устойчивости коммерческого банка / Г.Г.Фетисов // Бухгалтерия и банки. – 2002. – №10. – С. 39-50.
 13. Кочетков В.М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах [Текст]: Монографія. – К.: Вид-во Європ. Університету, 2003. – 300 с.
 14. Большой энциклопедический словарь / [ред. А. Азрилияна]. – 4-е изд.
 15. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України : затверджена наказом Міністерства економіки України від 20 березня 2007 р. за №60. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/>
 16. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 07.12.2000 №2121–III / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
 17. Сало І.В. Фінансовий менеджмент банку : навч. посіб. / Сало І.В., Криклій О.А. – Суми : ВТД Університетська книга, 2007.– 314 с
 18. Артеменко Д.А. Механизм обеспечения финансовой безопасности банковской деятельности : автореф. дис. на соискание науч. степ. канд. екон. наук : спец. 08.00.01 – «Финансы, денежное обращение, кредит» / Д.А. Артеменко.– Ростов–на Дону, 1999. – 19 [1]с.
 19. Тимошенко О.П. Стійкість банківської системи України: теоретичний аспект / О.П. Тимошенко // Науковий вісник БДФА: Збірник наукових праць. Вип. 4 (13): Економічні науки. — Чернівці, БДФА, 2008. — С. 59-65.

20. Барановський О.І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання: монографія / Барановський О.І. – К.: КНТУ, 2009. – 754 с.
21. Розвиток банківської системи в умовах формування нової архітектури фінансового ринку / За ред. В.В. Коваленко. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2012. – 765 с.
22. Регулювання діяльності банків в умовах глобальних викликів: монографія / за редакцією проф. Л.О. Примостки. – К.: КНЕУ, 2012. – 459 с.
23. Юрчишена Л.В., Подолян С.В. Оцінка фінансової стійкості комерційного банку.[Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Rbetu>
24. Русіна Ю.О., Легейда А.Г. Забезпечення фінансової стійкості комерційного банку. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj>
25. Волкова Н.І., Волкова В.В., Чорна О.М. Управління ліквідністю як складова фінансової стійкості банку // Фінансова-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. Наук.праць.- Харків, 2011.- випуск 1 (10), с.54-60.
26. Фінансовий моніторинг в банку : навч. посіб. / [С.О. Дмитров, В.В.Коваленко, А.В. Єжов , О.М. Бережний] ; [за ред. С.О. Дмитрова, В.В. Коваленко]. – Суми : ВТД Університетська книга, 2008.– 336 с
27. Шершньова З.Є. Стратегічне управління : підручник / З.Є. Шершньова. – [2–ге вид., перероб. і доп.]. – К.: КНЕУ, 2004. – 699 с.
28. The Global Competitiveness Report 2019: - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www3.wef.org/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf
29. Національний банк України: Нагядова статистика станом на 01.01.2020. : - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#4> станом на 01.03.2020

30. Національний банк України: Наглядова статистика станом на 01.01.2020. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#4> станом на 01.04.2020
31. Vasiljeva T., Stadnyk A. Innovative Approaches to Evaluation of Concentration of the Banking System as a Basis of Improving the State Crisis Management. Marketing and Management of Innovations (Web of Science та ін.). 2019. № 1. P. 302–313
32. Національний банк України. Річний звіт станом на 01.01.2020 рік - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2019.pdf
33. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність станом на грудень 2018 року - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_presentation_2018-H2.pdf
34. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність станом на 17 грудня 2019 року - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_presentation_2019-H2.pdf
35. Національний банк України. Річний звіт станом на 01.01.2020 рік - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2019.pdf
36. Національний банк України: Наглядова статистика станом на 01.01.2020. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#4>
37. .Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України / (Г.Т. Карчева, Т.С. Смовженко, В.І. Міщенко та ін.) ; за заг. ред. д-ра екон. наук Г.Т. Карчевої. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. – 276 с.
38. Націоальний банк України. Поточний стан банківської системи України - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#4>

39. Возняковська К. А. Щодо проблем капіталізації банківських установ в умовах економіко-правових реформ в Україні// Підприємство, господарство і право [журнал]. – 2017. – Випуск 7 (257) – С. 26 – 31.
40. Закон України «Про заходи, спрямовані на сприяння капіталізації та реструктуризації банків» від 28.12.2014 № 78-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/78-19>
41. Дзюблюк О. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: монографія / О. В. Дзюблюк, Р. В. Михайлюк. – Тернопіль, 2009. – 316 с.
42. Зверяков М. І., Зверяков А. М. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів: монографія / М. І. Зверяков, О. М. Зверяков. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 418 с.
43. Коваленко В. В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи: монографія / В. В. Коваленко, О. В. Крухмаль. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 198 с.
44. Барановський О. Антикризіві заходи урядів і центральних банків зарубіжних країн / О. Барановський // Вісник НБУ. – 2009. – № 4. – С. 8–19.
45. Карчева Г.Т. Проблеми забезпечення фінансової стійкості банківської системи України в умовах макроекономічної нестабільності / Г.Т. Карчева // Вісник Одеського національного університету. Економіка». – Том 21, Випуск 5. – 2016. – С. 146-149.
46. Безродна О. С. Теоретико-методичні аспекти оцінювання фінансової стабільності банківської системи / О. С. Безродна, В. О. Лесик // Проблеми економіки. – 2017. – № 2. – С. 251–262.
47. Лесик В. О. Тенденції та перспективи наближення банків України за рівнем їх фінансової стабільності / В. О. Лесик // *Evropský časopis ekonomiky a managementu*. – 2017. – Vol. 3, Issue 5. – С. 61–70.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Дослідження поняття стійкості та фінансової стійкості

Таблиця А.1 – Дослідження поняття стійкості та фінансової стійкості

Автор/науковець	Визначення
Офіційний сайт НБУ [4]	Фінансова стійкість банку - стан банку, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю. Фінансова стійкість банку означає постійну здатність банку відповідати за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування у конкурентному середовищі.
Ю.С. Масленчиков, Т.В. Нікітіна [7, 8]	Стійкість банку – це ринкова категорія, що відображає стан банку у відповідному ринковому середовищі, що забезпечує
В. Даль [15]	Стійкість як здатність “вистояти супроти чогось, встояти, успішно протистояти силі, витримати, не поступитися”
В.М. Коваль [11]	Стійкість – здатність комерційного банку виконувати на заданому суспільством рівні притаманні йому функції і роль в економіці незалежно від впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, які перешкоджають їх здійсненню.
І.Я. Лукасевич, Р.Є. Баранніков [10]	Стійкість – здатність банку в динамічних умовах ринкового середовища протистояти зовнішнім і внутрішнім негативним факторам, забезпечувати надійність вкладів юридичних і фізичних осіб, захищати інтереси акціонерів і своєчасно виконувати свої зобов'язання з обслуговування клієнтів
І.М. Васькович [12]	Фінансова стійкість банку – це якісна й кількісна характеристика здатності системи трансформувати банківські ресурси (фінансові, трудові, інформаційні) та з максимальною ефективністю й мінімальним ризиком виконувати свої функції, витримуючи вплив зовнішніх і внутрішніх факторів
Л.А. Ключко [14]	Статичну фінансову стійкість автор визначає як дотримання параметрів діяльності банку (капітал, ліквідність, платоспроможність, прибутковість, рівень проблемних активів тощо) в допустимих межах. Динамічна фінансова стійкість означає врівноважене і збалансоване зростання позитивних та зниження негативних параметрів діяльності банку в межах допустимого ризику відповідно до визначеної системи узгоджених стратегічних і поточних цілей його функціонування у процесі прогресивного розвитку
С.П. Халява, В.П. Пантелєєв [16]	Фінансова стійкість – своєрідне перевищення доходів над витратами
Л.В. Давидова [17]	Фінансова стійкість – економічна категорія, в якій виражається міра або ступінь відповідності результатів фінансово-господарської діяльності підприємства вимогам і умовам його функціонування в ринковому середовищі, що досить часто змінюється
Н. Шелудько [6]	Фінансова стійкість – це динамічна інтегральна характеристика спроможності банку як системи трансформування ресурсів та ризиків повноцінно (з максимальною ефективністю та мінімальним ризиком) виконувати свої функції, витримуючи

	вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища
Ю.С. Масленчиков [1, 7]	Фінансова стійкість – це залежність від відповідальності діяльності банку нормативним узагальнюючим показником, які синтезують характеристики економічних складових стійкості: структура і обсяг власних коштів, ліквідність, рівень доходів і прибутку, достатність капіталу, мультиплікативна ефективність власного капіталу, норма прибутку на власний капітал, створення доданої вартості банком
І.І. Микитчик [18]	Фінансова стійкість – це частковий вияв фінансової надійності або характеристика терміна “надійність”
Г.Г. Фетисов [9]	Стійкість банківської системи – це її якісна характеристика, такий розвиток, при якому реалізується її сутність та призначення в економіці. В економічній системі в цілому при стійкості мають місце не разові позитивні зміни, не тимчасові успіхи у функціонуванні або тимчасова стабілізація, не успіхи окремих банків, а динамічний розвиток усіх елементів банківської системи
І.Є. Склеповий [2]	Фінансова стійкість – це інтегральна характеристика спроможності банку як системи трансформування ресурсів та ризиків повноцінно (з максимальною ефективністю та мінімальним ризиком) виконувати свої функції, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища
В.М. Кочетков [5, 13]	Фінансова стійкість банку – це спроможність банку як системи трансформування ресурсів банку (персоналу, фінансових ресурсів, активів, обладнання та інформаційних технологій) з максимальною ефективністю і мінімальним ризиком виконувати свої функції у ринковому середовищі попри впливу ендегенних та екзогенних факторів

ДОДАТОК Б

Класифікація стійкості банків та її елементів

Таблиця Б.1 – Класифікація стійкості банків та її елементів [20]

Класифікаційна ознака	Елементи	Характеристика елемента
За характером	економічний	визначається взаємовідносинами, які складаються з акціонерами, іншими банківськими установами
	політичний	має прояв у дотриманні законодавчих і нормативних актів, віддаленості від політичних організацій, спроможності протистояти політичному тиску, який несумісний з цілями банків і його задачами як економічного суб'єкта
	моральний	передбачає формування грошово-кредитної установи, яка дотримується тих уявлень і принципів, які прийняті суспільством
Враховуючи загальну оцінку	реальний	стійкість, яка демонструє безумовне виконання цілей і задач (динамічний макроекономічний розвиток банківської системи)
	уявний	стійкість, що уявляється (демонстрація формального розвитку банківської системи)
За характером збалансування	збалансований	окремі блоки банківської системи знаходяться у рівноважному стані, відповідають один одному за якістю, ступенем розвиненості, адекватністю вимогам ринкової економіки
	з нестійкою рівновагою	незбалансованість активів та пасивів за термінами і обсягами може призвести до втрати стійкості окремо взятого банку; нестійкість рівноваги між інформаційним або кадровим забезпеченням та рухом банківського капіталу може призвести до втрати стійкості банківської системи в цілому
За структурою	фінансовий	характеризує підсумки діяльності банків, його ресурси, капітал, доходи та витрати, прибуток і збиток, а також фонди
	організаційний	характеризує стан структури апарату управління у банках, адекватний їх цілям і задачам
	кадровий	професійна підготовка спеціалістів, які мають навички використання сучасних банківських технологій
	операційний	характеризує надання банківських послуг і проведення операцій, адекватних потребам ринку
	діловий	відображає ступінь виконання поставлених цілей та задач
З позиції рівномірності розвитку банків	банки, які швидко розвиваються	стійкість при постійно зростаючих масштабах діяльності банку, зростання його активів, рентабельності
	банки, які рівномірно розвиваються	стійкість при незмінних, стабільних параметрах
	банки, які	стійкість при обсягах банківських операцій, що

	нерівномірно розвиваються	знижуються
З позиції адекватності розвитку банку економічному середовищу	загальнокорисний	адекватність ділової активності банків загальній соціально-економічній ситуації в країні
	егоїстичний	зниження ділової активності банків при загальному економічному зростанні

ДОДАТОК В

Фактори впливу на фінансову стійкість в залежності від діяльності банку

Таблиця В.1 – Фактори впливу на фінансову стійкість в залежності від діяльності банку [20]

Фактор впливу	Характеристика фактору
Залежні від діяльності банку (внутрішні або ендогенні)	Організаційні: кадрова політика, якість корпоративного управління, якість систем внутрішнього контролю, маркетинг, система менеджменту та рівень інноваційних процесів.
	Інформаційно-технологічні: рівень застосування новітніх технологій, рівень НТП, використання інформаційних систем, обізнаність персоналу в цій сфері.
	Фінансові: капіталізація, структура активів, рівень ризиків, стабільність фінансових результатів (прибутковість, рентабельність, платоспроможність, ліквідність).
Незалежні від діяльності банку (зовнішні або екзогенні)	Світовий рівень: стан світової економіки та політична стабільність, міжнародна інвестиційна позиція країни, міжнародні стандарти, стан розвитку технологій.
	Макрорівень (рівень держави): стабільність внутрішньополітичної ситуації, правова захищеність, демографічна ситуація в країні, рівень фінансової грамотності, культури, довіра населення до фінансово-кредитних установ, стійкість національної валюти, дефіцит/профіцит держави.
	Мікрорівень (рівень банківського сектору): монетарна політика НБУ, розвиток банківської інфраструктури, кон'юнктура фінансового ринку.

ДОДАТОК Г

Методи оцінок фінансової стійкості банківських установ та країни, де їх застосовують

Таблиця Г.1 – Методи оцінок фінансової стійкості банківських установ та країни, де їх застосовують

Назва методу	Країни, що застосовують	Особливості
Статистичний метод	США, Франція	Були розроблені системи SAABA (Франція) та GMS (США).
Стрес-тестування	Країни-члени МВФ, США, Україна	Набув популярності після оприлюднення результатів США в 2009 р. та ЄС в 2010 р.
Макропруденційний аналіз	Країни-члени МВФ, США	Відносно новий метод, що відноситься до комплексного аналізу стану банківської системи.
Експертний аналіз	Країни СНГ, ЄС, Україна, Росія	Система оцінки фінансової стійкості банків Російської Федерації базується в більшій частині на методі експертних оцінок.
Коефіцієнтний аналіз	США, Німеччина, ЄС, Україна	Система BAKIS в Німеччині яка включає 47 коефіцієнтів; Система BMS в США, яка має 39 коефіцієнтів та 35 параметрів
Факторний аналіз	Країни СНГ, Україна, Польща	Факторний аналіз дає можливість прогнозування загальних тенденцій банківської діяльності.
Система рейтингових оцінок (інсайдерський та дистанційний)	США, Франція, Італія, Україна, Росія, Польща	Інсайдерські — UBSS, ROCA, BOPEC, CAMEO; дистанційні — CAMELS, PATROL, CAEL, ORAP, CAMELS (в складі BASIC). Італія та Франція мають власні системи PATROL та O.P.A.P.
Система комплексних оцінок банківських ризиків	Великобританія, Нідерланди	Були розроблені системи RATE (Великобританія) та RAST (Нідерланди).
Дискримінантний аналіз	ЄС, Україна, Росія	У 2000 р. — багатофакторна модель Юджина Кочака, у 2008 р. 6-факторна модель Ердогана
Інтегральний аналіз	Україна, Польща, країни СНГ	Метод давно відомий в Україні, є достатньо простим і досить популярним
Структурно-функціональний аналіз	ЄС, Україна, Росія	Система структурних індикаторів базується на розрахунках, що проводяться на основі оприлюдненої фінансової звітності.

ДОДАТОК Д

Характеристика методів оцінки фінансової стійкості

Таблиця Д.1 – Характеристика методів оцінки фінансової стійкості

Назва методу	Характеристика	Недоліки	Переваги
Статистичний метод	Базується на відстеженні результатів коливань певної сукупності обраних показників за певний період. Головною тезою є те, що на основі закономірностей минулих подій можна спрогнозувати діяльність організації на наступні періоди.	Не дає точних результатів для короткотермінових періодів. Не є точним методом для відстеження ризику в короткотерміновому періоді.	Дає високу вірогідність прогнозу результатів для довгострокових періодів.
Стрес-тестування	Його впровадження розпочалося в після кризовий період в 2009–2010 роках. Першою країною, що застосувала його на державному рівні були США. Як пишуть І.Б. Івасів та А.В. Максимова, центральні банки різних країн і в тому числі України, вводять практику стрес-тестування банків на регулярній основі. Але в більшості випадків результати подібного тестування носять виключно конфіденційний характер. Існує два головних види стрес тестування. Методи «згори-вниз» та «знизу-вгору»	Обмеженість доступу до результатів. Можливість викривлених та неточних результатів.	Можливість прогнозування діяльності в наступних періодах.
Макропруденційний аналіз	Метод проведення постійного моніторингу, комплексного аналізу стану фінансової системи, її внутрішніх взаємозв'язків, взаємодії з реальним сектором, тощо. Заснований на дослідженні ринку та аналізі макроекономічної інформації: основних ринків активів, діяльності фінансових посередників, макроекономічного розвитку, потенційних дисбалансів і системних ризиків.	Обмежений доступ до результатів, не дає точної характеристики ризиків по окремій банківській установі	Дає розуміння ефективності взаємозв'язків всередині фінансової системи та їх недоліки.
Експертний аналіз	Експерти особисто обирають певну сукупність критеріїв, що на їх думку є основними. Вони мають характеризувати різні складові діяльності банку. Після розрахунку показників, експерти встановлюють вагомість кожного і його вплив на фінансову стійкість. Ситуація в баку є оптимальною, якщо комплексний індикатор рівний	Висока можливість помилки через людський фактор.	Легкість розрахунку, доступність і зрозумілість.

	100.		
Коефіцієнтний аналіз	Базується на співставленні даних статей фінансової звітності за період. Більшість нормативів НБУ розраховують саме із застосуванням цього методу. Також включає в себе якісно-структурний аналіз. Як відзначає в своїй роботі С.П. Вольська, найбільш повну картину про стан банківської установи, її надійність та стійкість дає саме розгорнутий коефіцієнтний аналіз	Головним недоліком є недостатній рівень складності цієї методики, результати будуть зрозумілі лише професіональним користувачам.	Найбільш точний та повноцінний результат проведеного аналізу.
Факторний аналіз	Факторний аналіз — це давно відомий але не менш популярний метод для оцінки рівня фінансової стійкості. Він представляє сукупність факторів. Він може показати не тільки те, що в фінансовій установі виникли про- блему, але і розкриває її причину	Математично-статистичний метод що потребує спеціалізованих знань для складного розрахунку	Висока точність результатів
Система рейтингових оцінок (інсайдерський та дистанційний)	Полягає в тому, що після проведеного аналізу установі присвоюють певну оцінку, що показує ефективність або неефективність її діяльності на базі основних показників. Його часто називають додатковим методом, оскільки на його базі можна оцінити загальний стан банківського сектору. Метод рейтингування поділяється на дві частини — інсайдерську та дистанційну. Найбільш відомими і популярними на Україні є рейтинг CAMELS та рейтинг, що побудований за системою Кромонава. НБУ у своїй діяльності керується саме рейтинговою системою CAMELS (Положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS № 171 від 08.05.2002 р.)	Деяка неточність та викривлення інформації.	Безперечно позитивною складовою цього метода є його зрозумілість широкому загалу і доступність.
Система комплексних оцінок банківських ризиків	Це система, що включає в себе певні головні ризикові показники (10 або 9 в залежності від системи), за допомогою яких стає можливим аналіз усієї сукупності банківських установ. На кінцевому етапі аналізу стає можлива комплексна оцінка банківських ризиків для всього сектору. В банківській системі Великобританії, після фінальної оцінки ризикових факторів, складається матриця ризиків (включає в себе чотири поля), яка показує співвідношення цих факторів	Складність у використанні через необхідність постійного тестування системи.	Можливість надання прогностові оцінки на заданому часовому проміжку.
Дискримінантний	На основі дискримінантного аналізу дослідники прокладають кордон	Математично-	Може бути

аналіз	між банками, що ефективно здійснюють свою діяльність і є достатньо стійкими, та їх конкурентами, що мають певні проблеми. Цей метод застосовують переважно для аналізу банківського сектору в цілому, оскільки він втрачає свою результативність при аналізі конкретного банку.	статистичний метод що потребує спеціалізованих знань для складного розрахунку.	переведений в графічну модель та достатньо зрозумілий для користувачів.
Інтегральний аналіз	Аналіз фінансової стійкості проводиться на основі зважування базових фінансових коефіцієнтів на відповідні вагові коефіцієнти, отримані результати додають чи помножують для визначення остаточної оцінки	Правильність визначення вагових коефіцієнтів.	Достатня легкість методу, єдиний результат оцінювання.
Структурно-функціональний аналіз	Базується на дослідженні економічних зав'язків між банками в рамках єдиного цілого. Банки поділяють на групи, кожній з яких характерні певні ризики, які можуть відрізнятися в залежності від групи	Не дає повного і ґрунтового результату, можна використовувати як додатковий аналіз.	Показує особливості взаємозв'язків у банківському секторі

ДОДАТОК Е

Параметри системи CAMELSO

Таблиця Е.1 – Параметри системи CAMELSO [23]

Назва параметру		Характеристика параметру	
C	Capital adequacy	Достатність капіталу	характеризує достатність капіталу для покриття зовнішніх ризиків
A	Assets quality	Якість активів	визначає ступінь ризикованості активів банку
M	Management	Менеджмент	оцінює якість банківського менеджменту на основі оцінки всієї фінансової звітності й визначення результатів діяльності
E	Earnings	Надходження	визначає достатність доходів для розвитку банку в майбутньому та формування резервів для покриття очікуваних ризиків
L	Liquidity	Ліквідність	визначає ступінь спроможності банку виконувати свої зобов'язання
S	Sensitivity to market risk	Чутливість до ринкового ризику	оцінює вплив ринкового ризику на прибутковість та капітал банку
O	Operational Risk	Операційний ризик	здатність банку ефективно управляти операційним та інформаційним ризиком з метою недопущення/мінімізації фінансових втрат внаслідок реалізації ризиків

ДОДАТОК Є

Форми державного регулювання банківської діяльності

Рисунок Є.1 – Форми державного регулювання банківської діяльності

ДОДАТОК Ж

Система стратегій, що забезпечує управління фінансової стійкості банку

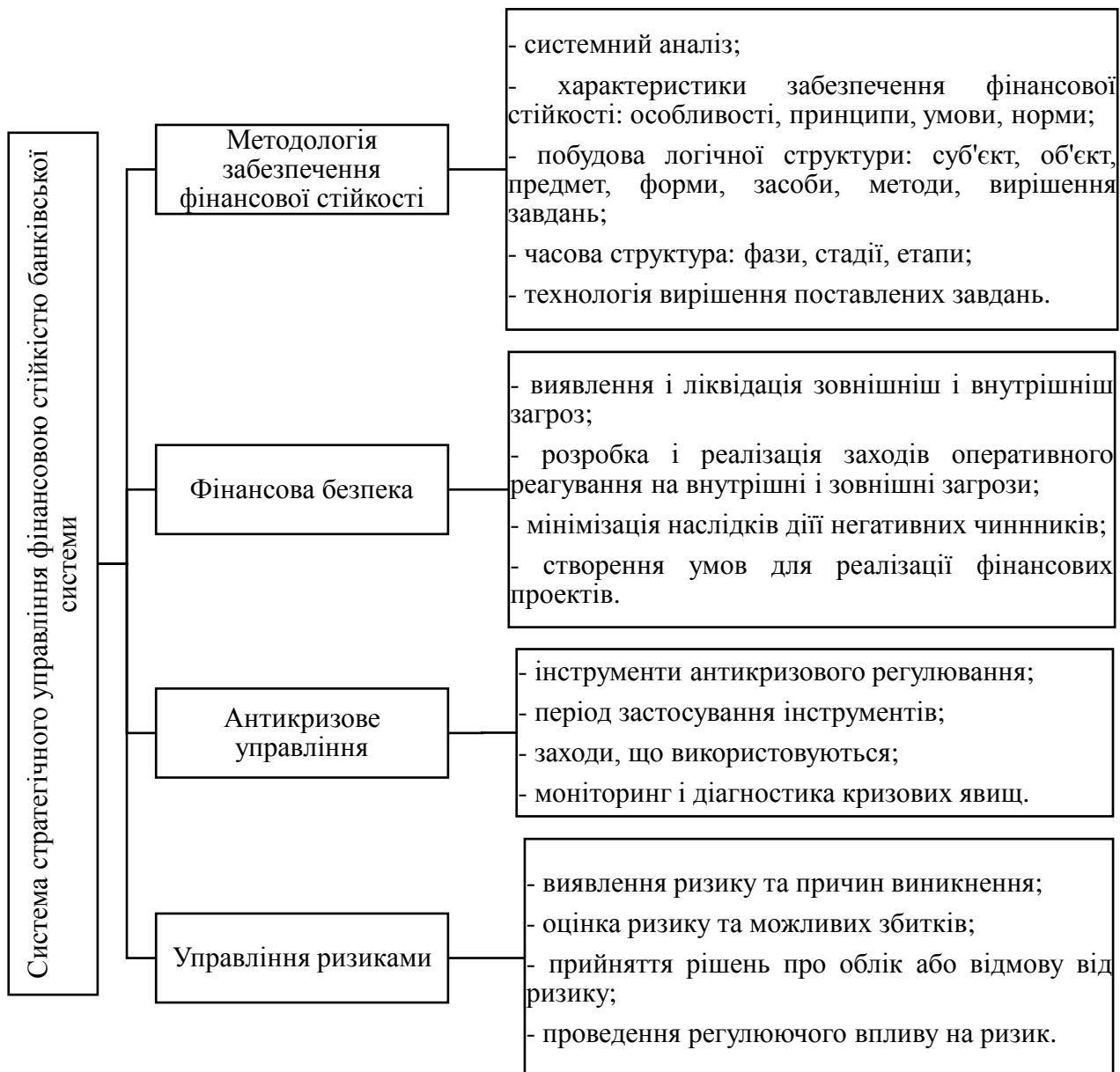

Рисунок Ж.1 – Система стратегій, що забезпечує управління фінансової стійкості банку

ДОДАТОК 3

Проведення оцінки банків за методологією SREP

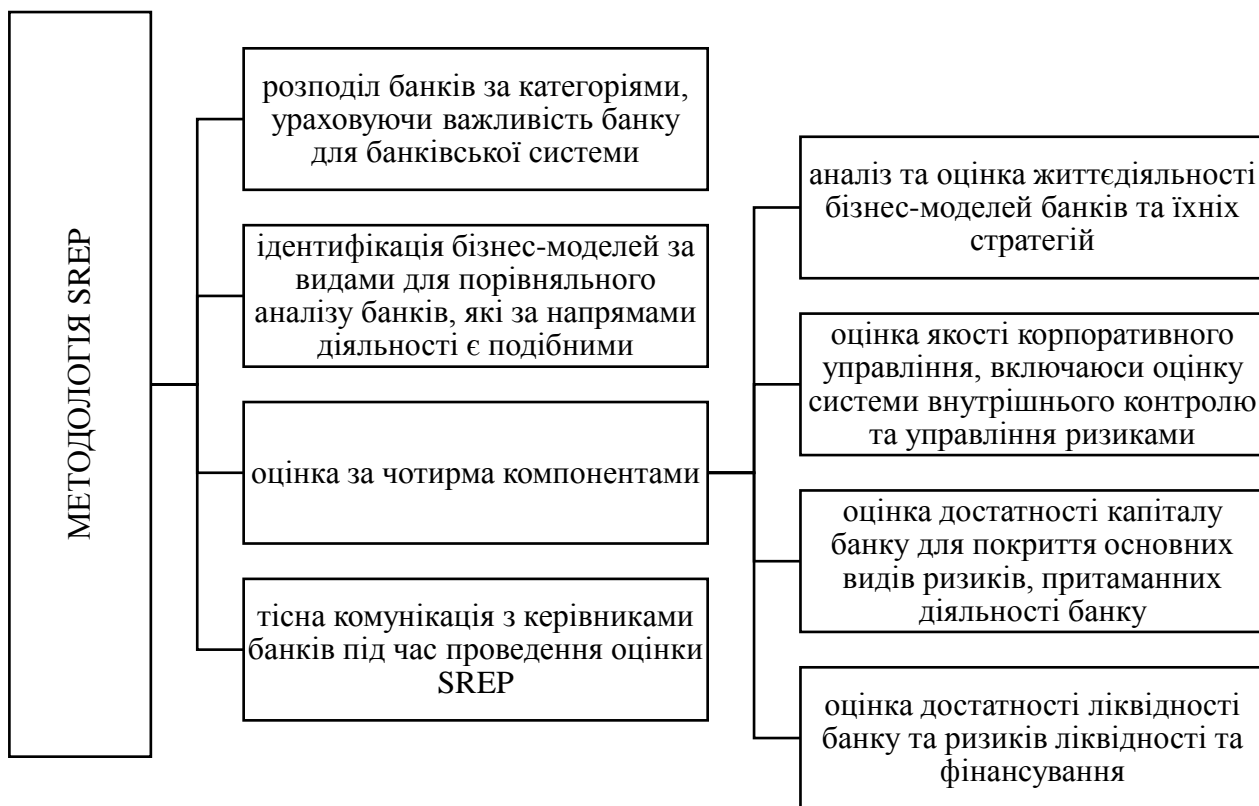

Рисунок 3.1 – Проведення оцінки банків за методологією SREP [32]

ДОДАТОК И

Поточний стан банківської системи України

Таблиця И.1 – Поточний стан банківської системи України [38]

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Q1.20
Кількість діючих банків	180	145	117	96	82	77	75	75
Загальні балансові показники (млрд. грн.)								
Загальні активи	1 409	1 477	1 571	1 737	1 840	1 911	1 983	2 096
у т.ч. в іноземній валюті	513	667	800	788	755	779	717	855
Чисті активи	1 278	1 290	1 254	1 256	1 334	1 360	1 494	1 565
у т.ч. в іноземній валюті	470	565	582	519	507	495	492	585
Валові кредити суб'єктам господар. ³	727	820	831	847	864	919	822	885
у т.ч. в іноземній валюті	252	400	492	437	423	460	381	439
Чисті кредити суб'єктам господарювання ³	648	710	614	477	451	472	415	443
Валові кредити фізичним особам	189	208	176	157	171	197	207	218
у т.ч. в іноземній валюті	67	101	97	83	68	61	38	44
Чисті кредити фізичним особам	145	144	96	76	92	114	143	147
Кошти суб'єктів господарювання ³	258	283	349	413	427	430	525	544
у т.ч. в іноземній валюті	81	114	141	177	163	150	191	232
Кошти фізичних осіб ⁴	443	403	402	437	478	508	553	610
у т.ч. в іноземній валюті	189	214	215	239	244	241	238	282
Зміна (р/р, %)								
Загальні активи	11,4%	4,8%	6,4%	10,6%	5,9%	3,8%	3,8%	11,0%
Чисті активи	13,7%	1,0%	-2,8%	0,2%	6,2%	1,9%	9,9%	16,7%
Валові кредити фізичним особам	3,0%	10,3%	-15,7%	-10,4%	8,5%	15,3%	5,0%	8,2%
Кошти суб'єктів господарювання ³	16,8%	9,5%	23,5%	18,2%	3,4%	0,8%	22,1%	31,2%
Кошти фізичних осіб ⁴	20,2%	-8,9%	-0,3%	8,7%	9,4%	6,3%	8,7%	18,3%
Фінансові результати⁶ (млрд. грн.)								
Чисті процентні доходи	49,1	52,2	39,1	44,2	53,0	73,0	80,3	20,9
Чисті комісійні доходи	21,0	23,1	22,6	24,2	27,5	37,8	44,0	10,8
Відрахування в резерви	28,0	84,4	114,5	198,3	49,2	23,8	11,9	4,9
Чистий прибуток	1,4	-33,1	-66,6	-159,4	-26,5	22,3	59,6	16,0

ДОДАТОК Й

Показники системи індикаторів фінансової стійкості

Таблиця Й.1 – Показники системи індикаторів фінансової стійкості

Індикатор	Характеристика індикатора
Основні індикатори фінансової стійкості банку	
Достатність капіталу	
I1	Співвідношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів
I2	Співвідношення регулятивного капіталу I рівня до зважених за ризиком активів
I3	Співвідношення недіючих кредитів без урахування резервів до капіталу
Якість активів	
I4	Співвідношення недіючих кредитів до сукупних валових кредитів
I5	Співвідношення кредитів за секторами економіки до сукупних валових кредитів (резиденти)
Доходи та рентабельність	
I6	Норма прибутку на активи
I7	Норма прибутку на капітал
I8	Співвідношення процентної маржі до валового доходу
I9	Співвідношення непроцентних витрат до валового доходу
Ліквідність	
I10	Співвідношення ліквідних активів до сукупних активів (коефіцієнт ліквідності активів)
I11	Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань
Чутливість до ринкового ризику	
I13	Співвідношення капіталу до активів (достатність капіталу)
Рекомендовані індикатори фінансової стійкості банків	
I14	Співвідношення великих відкритих позицій до капіталу
I15	Співвідношення кредитів за географічним розподілом до сукупних валових кредитів (якість активів) (внутрішня економіка)
I16	Співвідношення валової позиції похідних фінансових інструментів в активах до капіталу
I17	Співвідношення валової позиції похідних фінансових інструментів у зобов'язаннях до капіталу
I18	Співвідношення доходу від торговельних операцій до валового доходу
I19	Співвідношення витрат на утримання персоналу до непроцентних витрат
I20	Спред між ставками за кредитами та депозитами (базисні пункти)
I21	Спред між найвищою та найнижчою міжбанківськими ставками (базисні пункти)
I22	Співвідношення депозитів клієнтів до сукупних валових кредитів (крім міжбанківських)
I23	Співвідношення кредитів в іноземній валюті до сукупних валових кредитів
I24	Співвідношення зобов'язань в іноземній валюті до сукупних зобов'язань

ДОДАТОК К

Система організаційно-економічного забезпечення фінансової стабільності банківської системи

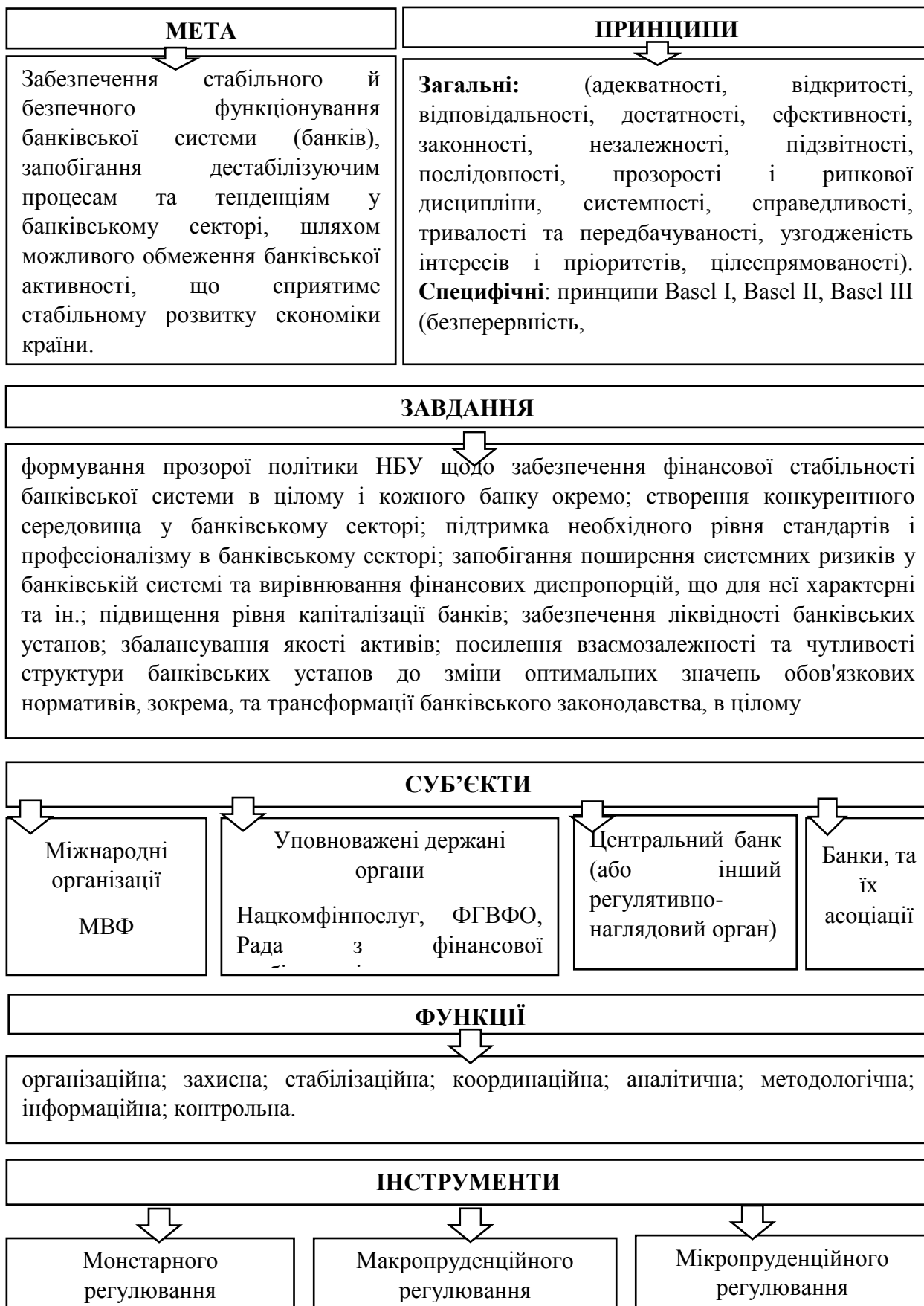

Рисунок К.1 – Система організаційно-економічного забезпечення фінансової стабільності банківської системи